ԱԶԳ

AZG armenian newspaper

Սեպտեմբեր 4
1992
Ուրբաթ

օրաթերթ
Բ տարի, թիւ 81 (173)
գինը՝ 2 ռ.

Երեւան 375010
Հանրապետութեան 47

դասիչ՝ 69149

հեռ. 581841, ֆաքս 562941, տելեքս 243266 CPIRI SU

Թուրքական օդային ուժգին հարձակումներ քրդերի վրա

Վերջին շաբաթներին Քրդական բանվորական կուսակցության (PKK) եւ թուրքական բանակի միջեւ Թուրքիայի հարավային մասերում տեղի ունեցած ընդհարումները երեկ մեծ ծավալ ստացան, երբ թուրքական օդուժն ուժգին հարվածներով հարձակում գործեց Վանա ծովի հարավ եւ հարավ-արեւելյան հատվածների եւ հատկապես Շըրնաքի շրջանում: Օգտագործելով արդիական ռազմօդանավեր, ինչպես նաեւ ռազմական ուղղաթիռներ, թուրքական օդուժը անխնա հարվածեց քրդական բնակավայրերն ու PKK-ի դիրքերը, գետնին հավասարեցնելով շենքերն ու տները ամբողջ շարքով: Հալածելով քրդական ջոկատներին, թուրքական բանակը սահմանային երիզի Չուքուրջա հատվածից 10 կմ խոռացել է Իրաքի սահմաններից ներս: Զոհերի մասին տեղեկություններ չկան: Արեւմտյան մամուլն ու տեղեկատվական միջոցները գրեթե չարձագանքեցին: ■

Կրասնոսելսկում զոհվել է մեկ հայորդի

«Նոյյան տապան» գործակալությունը հայտնում է, որ օգոստոսի լույս 3-ի գիշերը Ադրբեջանի Գետաբեկի շրջանից հրետակոծվել են Կրասնոսելսկի շրջանի Վահան (Օրջոնիկիձե) գյուղի պաշտպանական դիրքերը: Նշանառու կրակից զոհվել է մեկ հայորդի: «Սնարք» եւ «Ինտերֆաքս» գործակալությունները հաստատում են այս լուրը:

Միաժամանակ «Նոյյան տապան»-ը տեղեկացնում է նաեւ, թե համաձայն Մեղրու շրջանի պարետատնից ստացված լուրերի, հրետակոծվել են շրջանի Նյուվադի եւ Ալդար գյուղերի պաշտպանական դիրքերը: Վարդենիսի շրջանի գործկոմից հայտնում են, որ նույն գիշեր զենքի տարբեր տեսակներից գնդակոծվել է Սոթք ավանը: Տուժածներ չկան: Մյուս գործակալությունները այս մասին ոչինչ չեն հայտնում:

Մինչդեռ, ինչպես տեղեկացնում է Ադրբեջանի պաշտպանության նախարարությունը, հրետակոծության է ենթարկվել Ադրբեջանի Գետաբեկի շրջանի սահմանամերձ բնակավայրերը: Տուժածների մասին ոչինչ չի հայտնվում: ■

Գորիսի շրջանի հրետակոծումը չի դադարում

Ինչպես հաղորդում է «Սնարք» գործակալությունը, թեեւ հայ-ադրբեջանական սահմանում ընդհանուր առմամբ լարվածության թուլացման միտում է նկատվում, այնուամենայնիվ, օգոստոսի լույս 3-ի գիշերը Ադրբեջանի տարածքից ուժգին գնդակոծության եւ հրետակոծության են ենթարկվել ինչպես Գորիս շրջկենտրոնը, այնպես էլ շրջանի սահմանամերձ գյուղերը: Դրա նպատակը Լաչինի միջանցքը ծածկելն է: Շուռնուխ գյուղում զոհվել է մեկ բնակիչ, կան ավերածություններ: Շուռնուխից կանայք եւ երեխաները ժամանակավորապես դուրս են բերվել:

«Ինտերֆաքս» գործակալությունը հաստատում է այս փաստերը, իսկ «Նոյյան տապանը» ավելացնում, թե հրետակոծումներն իրականացվում էին զենքի բոլոր տեսակներից, այդ թվում՝ «Գրադ» կայանքներից: Գնդակոծվել եւ հրետակոծվել են նաեւ Կոռնիձոր, Խնձորեսկ, Տեղ գյուղերը, ինչպես նաեւ Գորիս-Կապան ճանապարհի սահմանամերձ հատվածի պաշտպանական դիրքերը:

Ինչպես տեղեկացանք Գորիսի ինքնապաշտպանության շտաբից, հրետակոծությունը դադարել է գիշերվա ժամը 4-ին: Երեկ երեկոյան ժամը 18-ի տվյալներով, լսվում էին միայն հատուկենտ ավտոմատային կրակոցներ: Շուռնուխ գյուղում զոհվածից բացի կա նաեւ մեկ վիրավոր:

Ադրբեջանի պաշտպանության նախարարությունից հայտնում են, թե այդ նույն ժամանակ Հայաստանի տարածքից հրետակոծվել են Ադրբեջանի Զանգելանի եւ Կուբաթլիի շրջանները: ■

Զինադադար. Երեկ Իջեւան-Ղազախ սահմանագծում ստորագրվեց արձանագրություն

Երեկ Իջեւանի եւ Ղազախի շրջանների սահմանագծում տեղի է ունեցել Հայաստանի եւ Ադրբեջանի նախագահների ներկայացուցիչների հանդիպումը, որին մասնակցել են նաեւ Ղազախստանի նախագահի անձնական ներկայացուցիչները: Նրանք վերահսկում են զինադադարի պահպանումը հայ-ադրբեջանական սահմանում: Հանդիպման արդյունքներով ստորագրվել է Ալմա-Աթայում ձեռք բերված պայմանավորվածության իրականացման ընթացքի մասին արձանագրությունը: Ինչպես բանակցություններից հետո «Սնարք»-ի թղթակցին Արմեն Դուլյանին հայտարարեց հայկական պատվիրակության ղեկավար Դավիթ Շահնազարյանը, *«արվել է փոքր, սակայն կարեւոր քայլ սահմանում իրավիճակի կայունացման ճանապարհին»:* ■

Ռազմական գործողությունները թուլանում են

Զինադադարի անցած երկու օրերի ընթացքում ռազմական գործողությունները հայ-ադրբեջանական սահմանում չեն ծավալվում, սեպտեմբերի 3-ին «Սնարք»-ի թղթակցին հայտարարեց Հայաստանի նախագահի հարցերով ազգային անվտանգության խորհրդականի տեղակալ Էդուարդ Սիմոնյանը: Միաժամանակ նա նշեց, որ իրավիճակի բարելավման միտումի մասին խոսելը դեռ վաղաժամ է: Սիմոնյանի կարծիքով, միայն կրակի երկարատեւ բացակայությունը, կոնֆլիկտի գոտուց զինված կազմավորումների դուրս բերումը, փախստականների վերադարձը հնարավոր կլինի համարել դրական արդյունք: ■

Ադրբեջանցիները ձգտում են գրավել Մարտակերտի շրջանը

Ինչպես հաղորդեց «Սնարք»-ի թղթակիցը Ստեփանակերտից, ադրբեջանական զինված կազմավորումները հերթական անգամ փորձել են գրավել Չլդրան գյուղը: Ինքնապաշտպանության հայկական ուժերին հաջողվել է հետ մղել հարձակումը: Հակառակորդը կորուստներ է կրել:

Միեւնույն ժամանակ ադրբեջանցիները երկու օր առաջ Վաղուհաս գյուղի կողմից հարձակում են ձեռնարկել Վանք գյուղի վրա: Հարձակումը կասեցվել է: Ինչպես հաղորդեց Ղարաբաղի «Նորություններ» գործակալությունը, նախնական տվյալներով, երկու կողմերից կորուստներ կան:

Սեպտեմբերի լույս 3-ի գիշերն անհանգիստ էր ԼՂՀ հարավում: Այստեղ ադրբեջանական կողմը հրետակոծել է Հադրութի շրջանի Եղիլլու գյուղը, ինչպես նաեւ Ադրբեջանի հետ սահմանամերձ այլ բնակավայրեր:

Մինչդեռ, Ադրբեջանի պաշտպանության նախարարությունը հաղորդեց Աղդամի շրջանի գյուղերի հրետակոծման մասին: Նույն աղբյուրի հաղորդագրության համաձայն, ադրբեջանցիները կասեցրել են Լաչինի միջանցքով մեծ քանակությամբ զենք եւ զինամթերք տեղափոխելու հայկական կողմի փորձերը: ■

Տեր-Պետրոսյան-Ելցին հեռախոսազրույց

Դարչյալ Հայաստան հացահատիկ հասցնելու խնդիրը

Երեկ Հայաստանի նախագահ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանը հեռախոսազրույց է ունեցել Ռուսաստանի նախագահ Բորիս Ելցինի հետ: Ինչպես հաղորդեցին «Սնարք»-ի թղթակցին Հայաստանի նախագահի մամուլի ծառայությունում, զրույցի ժամանակ շոշափվել են հայ-ադրբեջանական զինադադարը պահպանելու, Ռուսաստանի հացահատիկը Հայաստան առաքելու հարցերը:

Վրաստանի տարածքով Հայաստանի համար նախատեսվող բեռների առաքման հարցը պետք է նաեւ քննարկվեր երեկ Մոսկվայում կայացած եռակողմ հանդիպման ժամանակ: ■

Էլչիբեյը նախընտրում է միջազգային կազմակերպությունների միջնորդությունը

Բաքվի «Հայաթ» («Կյանք») թերթին տված հարցազրույցում Ադրբեջանի նախագահ Աբուլֆազ Էլչիբեյը հայտարարեց, թե *«վիճելի հարցերի լուծման գործում»* ինքը նախընտրում է միջազգային կազմակերպությունների միջնորդությունը: Նախագահը իր դիրքորոշումը հիմնավորում է նրանով, որ միջազգային ինստիտուտները կոնֆլիկտների կարգավորման ժամանակ ղեկավարվում են միջազգային նորմերով եւ *«մերժում են տարածքային պահանջները»:* Ինչ վերաբերում է Լեռնային Ղարաբաղի կարգավիճակին, Էլչիբեյը նշեց, որ *«այդ խնդիրը սերտորեն կապված է Հայաստանից բռնագաղթած ադրբեջանցիների նմանատիպ կարգավիճակի հետ»:* Ադրբեջանի սահմանադրությունը եւ օրենքները չճանաչող անձինք չեն կարող մնալ նրա տարածքում, հայտարարեց նախագահը:

Խոսելով Ադրբեջանի ազգային փոքրամասնությունների մասին, Էլչիբեյը հայտարարեց, թե *«մենք դեմ ենք միազգյա պետություն կառուցելուն եւ երկրի յուրաքանչյուր քաղաքացու, անկախ ազգային պատականելությունից, կտրվեն հավասար իրավունքներ եւ հնարավորություններ»:* Նա ավելացրեց, թե Ադրբեջանը վարելու է անկախ արտաքին քաղաքականություն: ■

Աբխազիա. Եռակողմ հանդիպում

Մասնակիցները եւ քաղաքական դիտորդները լավատես են

Երեկ առավոտյան տեղի ունեցավ Ռուսաստանի նախագահ Բորիս Ելցինի եւ Վրաստանի Պետխորհրդի նախագահ Էդուարդ Շեւարդնաձեի մեկժամյա առերես հանդիպումը: Ինչպես «Ինտերֆաքս»-ին հայտնեց նախագահի մամուլի քարտուղար Վյաչեսլավ Կոստիկովը, հանդիպումը ուներ գաղտնի բնույթ եւ անցավ ընկերական մթնոլորտում:

Ոչ պաշտոնական աղբյուրները հայտնում են, որ Բորիս Ելցինը հանդիպել է նաեւ Ռուսաստանի հարավային շրջանների ներկայացուցիչների եւ Վյաչեսլավ Արձինբայի հետ:

Կեսօրին սկսվեցին եռակողմ բանակցությունները: Բացելով եռակողմ նիստը, Ռուսաստանի նախագահ Բորիս Ելցինը խոր մտահոգություն հայտնեց Աբխազիայում տեղի ունեցող իրադարձությունների կապակցությամբ: Նա հայտարարեց, որ Ռուսաստանը պատրաստ է ձեռնարկել անհրաժեշտ միջնորդական քայլերը *«դղեհը մարելու համար»:*

Հետո սկսվեց վերջնական փաստաթղթերի քննարկումը: Եւ այստեղ բանակցությունները մտան փակուղի: Բանակցությունների հիմնական փորձաքար դարձավ Աբխազիայում գտնվող Վրաստանի զորքերի մասին հարցը: Վրաստանի ղեկավարության կարծիքով, զորքերը իրավական իրավունք ունեն գտնվել Աբխազիայի տարածքում, իսկ Աբխազիայի ղեկավարությունը հակառակ կարծիքի է: Ընդմիջման ժամանակ մշակվեց հուշագրի նոր տարբերակ, որը պահպանելով կոնֆլիկտի քաղաքական լուծման ուղղվածությունը, ունի որոշ փոխզիջումային փոփոխություններ: Այսպես, այնտեղ խոսքը գնում է ոչ թե *«Աբխազիայից Վրաստանի զորքերի դուրս բերման»,* այլ *«Վրաստանի զորքերի վերատեղաբաշխման»* մասին:

Ռուսաստանի եւ Վրաստանի պատվիրակություններին մոտ շրջանակների բերահավատ տրամադրությունը հանդիպման արդյունքների վերաբերյալ, որը գերակշռում էր ընդմիջումից առաջ, փոխվեց դեպի լավատեսություն: ■

Յարավսլավիայի հարցը Ժնեւում

ՄԱԿ-ի կողմից Սայրըս Վենսի եւ ՆԱՏՕ-ի կողմից Լորդ Քերինգտոնի գլխավորությամբ երեկ Ժնեւում բացվեց Յարավսլավիայի հարցին նվիրված երկրորդ խորհրդակցությունը՝ Լոնդոնից հետո: Յարավսլավիայում կռվող կողմերի մասնակցությամբ սկսված խորհրդաժողովը բանակցական բնույթ չունի, այլ քննարկելու է 6 կետերից բաղկացած օրակարգ՝ երկրում տիրող կացության վերաբերյալ: Մյուս կողմից, երեկ Սարաեւոյից մարդասիրական օգնություն տեղափոխող մի շարասյուն ՄԱԿ-ի ռազմակառքերի ուղեկցությամբ շարժվեց դեպի Գորաժդե, որի պաշարումը վերջ էր գտել: Եթե որեւէ արգելք չհանդիպի, շարասյունը կարող է 65 կմ տարածությունը կտրել 8 ժամում: ■

ԱՄՆ-ը օդանավ է ծախում Թայվանին, Չինաստանը բողոքում

Երեկ Չինաստանը բողոքեց Միացյալ Նահանգների դեմ, որը պատրաստվում է 72 ռազմական օդանավ ծախել Պեկինի ավանդական հակառակորդ Թայվանին: Այս մասին նախորդ օրը Նախագահ Բուշի հայտարարությանը պատասխանելով Պեկինը զգուշացրեց, որ «սպիտված է» դիմել համապատասխան քայլերի շրջանում ուժային հարաբերակցությունը պահպանելու համար: Նույն հայտարարության ընթացքում Բուշը խոստացել էր «լրջորեն քննել» Սաուդյան Արաբիային 30 ռազմական օդանավ վաճառելու առաջարկը: Կարելի է ենթադրել, որ այս անգամ կբողոքեն իրայելցիները: ■

Երկրաշարժ Նիկարագուայում. 60 զոհ

Ռիխտերի սանդղակով 7 բալ հզորությամբ երկրաշարժը Նիկարագուայի Խաղաղ օվկիանոսի ափին գտնվող ծովափնյա բնակավայրերի վրա նետեց 13 մ բարձրությամբ մակընթացության ալիքներ, որոնք ողողեցին ամբողջ 300 կմ երկարությամբ տարածություն: Համաձայն երկրի առողջապահության նախարարի, ավերածությունները հսկայական չափերի են հասնում: Առնվազն 60 հոգի մահացել եւ ավելի քան 100 հոգի անհետ կորել է: ■

Ելցինի այցը Ճապոնիա խափանման վտանգի տակ է

Ինչպես հայտնի դարձավ «Իթ»-ին իրազեկ աղբյուրներից, ճապոնական կողմը չի կարող երաշխավորել Ռուսաստանի նախագահ Ելցինի անվտանգությունը Տոկիո կատարելիք այցելության ժամանակ: Բացի այդ, ճապոնական կողմն առաջ է քաշում մի շարք անընդունելի պայմաններ նախագահի պաշտպանման կազմակերպության տեսանկյունից: Այդ կապակցությամբ իրազեկ շրջանակներում վախենում են, թե երկու երկրների եւ համաշխարհային հանրության համար չափազանց կարեւոր այցը կարող է տեղի չունենալ: ■

Ռուսաստանը ԱՄՆ-ից հավելյալ 1 միլիարդ խնդրեց

Ռուսաստանը Միացյալ Նահանգներից խնդրեց իրեն 1 միլիարդ դոլլարի հավելյալ վարկ տրամադրել ցորեն, միս, կաթնամթերք եւ այլ սննդամթերք գնելու համար: ■

digitised by A.R.A.R.@

Հայաստանում կա մաֆիա, որը մեծ վտանգ է ներկայացնում

Երեկ տեղի ունեցավ Հայաստանի Հանրապետության ներքին գործերի նախարար Վանո Սիրադեղյանի մամուլի ասուլիսը, որի ընթացքում լրագրողներին ներկայացվեցին Հայաստանում տիրող իրավիճակին եւ նախարարության առջեւ ծառացած խնդիրներին առնչվող բազմաթիվ հարցեր:

Համառոտակի ներկայացնելով իրավիճակը՝ նախարարը շեշտեց, որ ներքին գործերի բնագավառում այն այնքան աղետալի եւ անկառավարելի չէ, որքան շատ ու շատ այլ բնագավառներում: Այսպես, թեեւ այս տարի անցած տարվա նույն ժամանակամիջոցի համեմատ հանցագործությունները աճել են ամբողջ 47 տոկոսով, այնուամենայնիվ, ավելացել է նաեւ բացահայտված հանցագործությունների թիվը: Եթե անցած տարի բացահայտվել էր ընդամենը 603 հանցագործություն, ապա այս տարի՝ 1641: Հանցագործությունների թվի աճը նախարարը բացատրեց նրանով, որ բնակչության ձեռքին մեծ քանակությամբ զենք է կուտակվել, եւ թեեւ արդեն առգրավվել է 300-400 միավոր զենք, այնուհանդերձ ընդհանուր պատկերը դրանից չի փոխվում:

Պատահական չէ, որ լրագրողների հարցերը հիմնականում վերաբերում էին այն խնդիրներին, որոնք այսօր ամենից շատ են հուզում բնակչությանը: Կազմակերպված հանցագործության եւ տնտեսական կառույցներին սերտաճած մաֆիայի դեմ պայքարի մասին պրն. Սիրադեղյանն ասաց, թե Հայաստանում իսկապես գոյություն ունեն 10-15 մաֆիոզ կառույցներ, որոնք մեծ վտանգ են ներկայացնում: Բայց դրանց դեմ նույնիսկ նորմալ պետություններում պայքարը տարիներ է տեւում, իսկ Հայաստանում առավել եւս դժվար է մաֆիայի դեմ պայքարել ներկա ոստիկանությամբ, դատախազությամբ, պետական անվտանգության վարչությամբ եւ այլն: Խոսելով 5 հազար շիշ շամպայն-գինիների հայտնի գործի մասին, նախարարն ասաց, թե ամենայն հավանականությամբ դրա հետեւում շատ մեծ դեմքեր կբացահայտվեն:

Ի դեպ, ներքգործնախարարություն-դատախազություն համագործակցության մասին պրն. Սիրադեղյանը հայտարարեց, թե դատախազության մեղքով ներքգործնախարարության աշխատանքի 70 տոկոսը ջուրն է լցվում:

Ասուլիսի ժամանակ խոսվեց նաեւ փողոցային առեւտրականների եւ ազատամարտիկների միջեւ ստեղծված որոշակի հոգեբանական ու նյութական հակասությունների եւ դրանց դրսեւորումների մասին: Նախարարն ասաց, թե իր գերատեսչությունը ոչ միայն չի պայքարելու սեղանիկների դեմ, այլեւ ամեն կերպ փորձելու է փողոցային օրեցօր կարգավորվող առեւտրից ստացված եկամուտները ծառայեցնել համազգային խնդիրներին եւ մասնավորապես պաշտպանությանը, մանավանդ, որ այդպիսի բազմաթիվ առաջարկություններ արդեն եղել են հենց իրենց՝ փողոցային առեւտրով զբաղվողների կողմից:

Իսկ ինչ վերաբերում է նրան, որ փողոցներում հայտնվել են տեղական արտադրության ապրանքներ, ապա, ըստ պրն. Սիրադեղյանի, դրա դեմ պայքարելու ճիշտ ձեւը այդ ապրանքներն արտադրող ձեռնարկությունների վրա վերահսկողություն սահմանելն է, որովհետեւ դրանք ճիշտ չի լինի ուժեղացնել ճնշումը սեղանիկների վրա: Ըստ երեւույթին, նախարարն ի նկատի ուներ, որ վերջինս կաշառակերության լրացուցիչ հնարավորություններ կտար ներքգործնախարարության աշխատակիցներին:

Պրն. Սիրադեղյանի կարծիքով, ներքգործնախարարության աշխատանքների բարելավման ուղիներից մեկը կադրային փոփոխություններն են, քանի որ հին կադրերի անցյալը խիստ խոցելի է: Այնուամենայնիվ, նախարարի կարծիքով, հին կառույցներում նոր կադրերը շատ արագ կփչանան, ուստի անհրաժեշտ են կառուցվածքային լուրջ փոփոխություններ: Առաջիկայում այդպիսի փոփոխություններ են սպասվում հատկապես նախարարության 6-րդ եւ 7-րդ վարչություններում:

Իհարկե, ակնհայտ է, որ հազիվ թե առանց նյութական մեծ միջոցների հնարավոր լինի հիմնովին բարելավել նախարարության աշխատանքները: Մինչդեռ, շարքային միլիցիոներների աշխատավարձն առայժմ ընդամենը 1200 ռուբլի է: Ըստ նախարարի, թեեւ առաջիկա մի քանի տարիների ընթացքում դժվար թե հնարավոր լինի բարելավել նախարարության աշխատակիցների նյութական վիճակը, այնուամենայնիվ, արվում է ամեն ինչ՝ բնագավառի աշխատանքները կարգավորելու համար:

ԱՐՄԵՆ ԲԱՂԴԱՍԱՐՅԱՆ

Կրակը դադարե՞լ է

Ղազախստանի նախագահ Նուրսուլթան Նազարբաեւը հայտարարել է, թե սեպտեմբերի 1-ի ժամը 17-ից Հայաստանի եւ Ադրբեջանի միջեւ կրակը դադարել է, ինչի մասին բանավոր հաղորդել են իրեն երկու կողմերից: Նազարբաեւը նշել է, որ հինգշաբթի օրը ստորագրված պայմանագիրն «առաջին եւ ամենադժվար քայլն է, որ ճանապարհ կհարթի հակամարտության խաղաղական լուծման համար»: «Անհրաժեշտ է ամրապնդել այդ փխրուն խաղաղությունը, ստեղծել հսկողության մեխանիզմներ՝ զինադադարին հետեւելու համար»: Չնայած դրան, եւ Հայաստանը, եւ Ադրբեջանը հաղորդում են իրենց տարածքների պաստկոծման հրթիռակոծությունների մասին: ■

Հայաստանը դիմել է Ռուսաստանին ռազմական օդանավերի հարցով

Հայաստանը պաշտոնական հարցումով դիմել է Ռուսաստանի Դաշնության իշխանություններին՝ Ադրբեջանի արտգործնախարար Թոֆիկ Ղասիմովի այն հայտարարության կապակցությամբ, թե ԼՂՀ-ի դեմ գործող ռազմական ինքնաթիռները Ադրբեջանին են տրվել ռուսական իշխանությունների կողմից: ■

Ինչքա՞ն է ստանում Ղարաբաղի ղեկավարը

ԼՂՀ ԳԽ նախագահի աշխատավարձը ամսական 760 ռ. է, այսինքն՝ չորս դոլլարից պակաս: Այս գումարը 27 անգամ պակաս է Ադրբեջանի խորհրդարանի ղեկավարի աշխատավարձից: Ադրբեջանի նախագահի աշխատավարձը կազմում է 25 հազար ռուբլի, իսկ Հայաստանի նախագահը ստանում է 7 հազարից քիչ ավելի: ■

Ղարաբաղում զոհվում են կանայք եւ երեխաներ

Ադրբեջանի վերջին գործողությունները ԼՂՀ խաղաղ բնակչության դեմ անհրաժեշտ է որակել որպես ԼՂՀ հայ ժողովրդի ցեղասպանություն: Այդպես է համարում Լեռնային Ղարաբաղի լրատվության եւ մամուլի դեպարտամենտի ղեկավար Մարսել Պետրոսյանը: «Ամարք»-ի թղթակցի հետ զրույցի ժամանակ նա հաղորդեց, որ ադրբեջանական օդուժի ռմբակոծումների հետեւանքով մեծ մասամբ զոհվում են կանայք եւ երեխաներ: Մ. Պետրոսյանն ափսոսանք հայտնեց, որ, ըստ էության, միջազգային հանրությունը անտարբեր է Ադրբեջանի կողմից Լեռնային Ղարաբաղի նկատմամբ անցկացվող պետական ահաբեկչության քաղաքականության վերաբերյալ: ■

Ադրբեջանի սահմանապահ զորքերը համալրվել են 20 տոկոսով

Ադրբեջանի սահմանների պաշտպանության կոմիտեի տվյալներով, հանրապետական սահմանապահ զորքերը համալրվել են 20 տոկոսով: Այժմ ավարտվում է ռուսական սահմանապահների դուրս բերումը Նախիջեւանից: Մոսկվայի եւ Բաքվի միջեւ կայացած համաձայնությամբ, ինքնավար հանրապետության սահմանների պաշտպանությունն ինքնուրույն է իրականացվելու: ■

Արցախն իր ռազմական ուժը դեռ ցույց կտա

Երեկ հայտարարեց ԼՂՀ ԳԽ նախագահի պաշտոնակատար Գեորգի Պետրոսյանը

Երկու օր առաջ Հայաստանի Հանրապետություն ժամանած ԼՂՀ Գերագույն խորհրդի նախագահի պաշտոնակատար Գեորգի Պետրոսյանի աշխատանքային այցը համընկել էր ԼՂՀ-ի անկախության հռչակման առաջին տարելիցին:

Ցավոք, Ղարաբաղում ռազմական դրության ներքական սուր իրավիճակը տեղ չի թողնում տոնական տրամադրությունների համար, եւ պրն. Գ. Պետրոսյանի հիմնական նպատակը ստեղծված բարդ դրության շուրջ Հայաստանի իշխանությունների հետ քաղաքական խորհրդակցություններ անցկացնելն է: Ինչ վերաբերում է Արցախի զինված ուժերի հարաբերական անհաջողություններին, ԼՂՀ ղեկավարը դա բացատրեց նրանով, որ ռազմական անհրաժեշտ կառույցների՝ պրոֆեսիոնալ մարտունակ բանակի ստեղծմամբ ժամանակին չեն զբաղվել: Բայց այժմ այդ աշխատանքները տարվում են, թեեւ դրա համար հարկ է լինում ավելի թանկ վճարել: Խիստ միջոցառումներ են մշակվում նաեւ դասալիքների դեմ՝ պատերազմն իր օրենքներն է թելադրում:

Ղարաբաղը երբեք չի նվաճվել: Այս հանգամանքը եւ ուժերի հարաբերակցության հաշվումները, եւ այն, որ Ադրբեջանի հնարավորությունները էլ անվերջ չեն, Գ. Պետրոսյանին վստահորեն թույլ է տալիս ասել, թե *«մեր օրերն էլ կգան»:*

«Վստահ չենք, թե Արցախյան հակամարտության կարգավորման ԵԱՀԽ-ի ջանքերն արդյունավետ կլինեն», նշեց նա: Առաջին հերթին այն պատճառով, որ միջազգային այդ կազմակերպությունը զուրկ է իրադարձությունների վրա ազդելու անհրաժեշտ մեխանիզմներից եւ բացի այդ, Մինսկի խորհրդաժողովի մեջ ընդգրկված պետություններից յուրաքանչյուրը նախ եւ առաջ իր շահերն է հետամտում:

Գեորգի Պետրոսյանի կարծիքով, չարժե այժմ ճշտել, թե ովքեր էին իրավացի՝ Հռոմի բանակցություններին մասնակցելու կողմնակիցնե՞րը, թե ընդդիմադիրները: Այնուամենայնիվ, ԼՂՀ Գերագույն խորհրդի նախագահությունը որոշել է մասնակցել մոտակա օրերին կայանալիք Հռոմի բանակցություններին, որն այս անգամ ոչ պաշտոնական բնույթ է կրելու: Արցախի պատվիրակության կազմում լինելու համաձայնություն է տվել նաեւ Զորի Բալայանը:

Ինչպես հայտնի է, ԼՂՀ-ում ռազմական դրություն է հայտարարված, եւ այդ կապակցությամբ Արցախի իշխանությունները դիմել են Հայաստանի կառավարությանը՝ միջոցներ ձեռնարկել զինակոչի տարիքի բոլոր ղարաբաղցիներին հայրենիք վերադարձնելու ուղղությամբ: Անցել է մեկ ամիս, սակայն, ինչպես հայտարարվեց մամուլի ասուլիսում, շատ քիչ զինվորագրումներ են տեղ հասել...

Գեորգի Պետրոսյանը հատկապես շեշտեց, որ Ղարաբաղի անկախության որոշումն ընդունվել է մեկ տարի առաջ եւ գտնում է, որ դա միակ ճիշտ ճանապարհն է: Այն միանգամայն փոխզիջումային տարբերակ է՝ Արցախը չի միանում Հայաստանին եւ Ադրբեջանի սահմանների անձեռնմխելիությունն էլ չի խախտվում՝ ԼՂՀ-ն անջատվում է միջազգային հանրության կողմից ճանաչված ինքնորոշման հիման վրա:

Անդրադառնալով զաղթականության խնդիրներին, նա նշեց, թե օդային հրավունքի ռմբակոծությունների պայմաններում իշխանությունները հնարավոր են համարում նաեւ կանանց եւ երեխաների տեղափոխումը Հայաստան: Մանավանդ, որ նման պայմաններում անհնար է դառնում դպրոցների գործունեությունը:

Ներկա դրությամբ աշխատանքներ են տարվում հակաօդային պաշտպանության ուժեղացման ուղղությամբ եւ եթե դա հաջողվի, հավանաբար արցախցիները կմնան իրենց օջախներում:

Հ.Պ.

Ինչպես հաղորդեց «ԻՖ»-ին հատուկ ծրագրերի պետական կոմիտեի արտաքին կապերի բաժնի աշխատակից Հովհաննես Հովհաննիսյանը, Հայաստանը ԱՊՀ այլ երկրների նման մտադիր է ստեղծել սեփական ծկնորսական նավատորմ: Նրա խոսքերով, Կալինինգրադում Հայաստանն արդեն ունի երկու ծկնորսական նավ, որի հիման վրա էլ հետագայում նախատեսվում է ստեղծել հայկական ձկնորսական նավատորմը: Ինչպես ասաց Հ. Հովհաննիսյանը, հանրապետությունը պայմանագրեր է կնքել Դանիայի եւ Պերուի հետ՝ այդ երկրների ջրային տարածություններում ձկնորսություն կատարելու վերաբերյալ: Այսօր Հայաստանը միջազգային ծովային կազմակերպությունների անդամ չէ, ուստի հայկական նավերն առայժմ ծով դուրս կգան Ռուսաստանի դրոշի տակ: ■

Հայաստանը մտադիր է ստեղծել ծկնորսական նավատորմ

Հայկական բաց համալսարանը հայտարարում է ընդունելություն նախապատրաստական բաժանմունքում 1992-93 ուսումնական տարվա համար

Հայկական բաց համալսարանը պետության կողմից արտոնագրված վճարովի բարձրագույն ուսումնական հաստատություն է: Այստեղ կադրեր են պատրաստում հետեւյալ մասնագիտությունների գծով.

1. Միջազգային իրավունք:
2. Միջազգային ժուռնալիստիկա:
3. Մենեջմենտ:
4. Գեղարվեստական մոդելավորում:

Նախապատրաստական բաժանմունքի խնդիրն է երիտասարդներին պատրաստել Հայկական բաց համալսարան, ինչպես նաեւ այլ բուհեր ընդունվելու համար: Նախապատրաստական բաժանմունք կարող են ընդունվել հանրակրթական դպրոցների 9-րդ եւ 10-րդ դասարանների աշակերտները, ինչպես նաեւ լրիվ միջնակարգ կամ բարձրագույն կրթություն ունեցող անձինք:

Դասերը կընթանան հոկտեմբերի 1-ից մինչեւ ապրիլի 30-ը: Պարապմունքներն ավարտելուց հետո կանցկացվեն ավարտական քննություններ: Այն ունկնդիրները, որոնք հաջողությամբ կհանձնեն քննությունները, իրավունք կստանան արտոնյալ պայմաններով ընդունվել ՀԲՀ:

Նախապատրաստական բաժանմունքի ունկնդիրները համապատասխան ֆակուլտետներ ընդունվելու համար կանցնեն հետեւյալ առարկաները.

Միջազգային իրավունքի եւ միջազգային ժուռնալիստիկայի ֆակուլտետներ – հայոց լեզու, անգլերեն, հայ ժողովրդի պատմություն:

Մենեջմենտի ֆակուլտետ – մաթեմատիկա, հայոց լեզու, անգլերեն:

Գեղարվեստական մոդելավորման ֆակուլտետ – գծանկար, գունանկար, հատուկ կոմպոզիցիա, կոմպոզիցիայի հիմունքներ, հայոց լեզու:

Դասերը կանցկացվեն երեկոյան ժամերին (ժամը 16-ից): Ուսման վարձը մուծվում է ուս. տարվա սկզբում, կանխիկ կամ փոխանցումով:

Դիմորդներից պահանջվում են հետեւյալ փաստաթղթերը.

1. Դիմում:
2. 2 լուսանկար (3x4):
3. Կրթության վկայականի պատճենը կամ տեղեկանք դպրոցից (աշակերտներից):

Փաստաթղթերն ընդունվում են մինչեւ սեպտեմբերի վերջը, ամեն օր, բացի կիրակի օրերից, ժամը 15-19, հետեւյալ հասցեով.

Երեւան, Մոսկովյան փող. 17 (Ա. Ս. Պուշկինի անվան թիվ 8 դպրոցի շենքում), 3-րդ հարկ, նախապատրաստական բաժանմունքի ընդունելության հանձնաժողով:

Լրացուցիչ տեղեկությունների համար կարող եք զանգահարել 58-08-01, 58-79-54, 56-49-31 հեռախոսահամարներով (ժամը 14-ից):

ՀԲՀ ռեկտորատ:

«Համշենը» տեղեկություններ է հավաքում

Հայաստանի «Համշեն» հայրենակցական միությունն ստեղծել է լրահավաք ծառայություն, որի խնդիրն է գրանցել եւ Հայաստանի իրավասու մարմիններին ու մամուլին տրամադրել Աբխազիայի հայության վիճակին վերաբերող տեղեկատվություն:

Բոլոր նրանց, ովքեր Աբխազիայի իրադարձությունների ականատեսներ են կամ տեղեկություններ են ստացել այնտեղից, խնդրում ենք զանգահարել հետեւյալ հեռախոսահամարներով. 52.83.82, 52.46.29, 55.80.21, 53.45.07, 26.18.20, 23.80.74:

digitised by A.R.A.R.@

Բիզնեսի հնարավորությունները նախկին խորհրդային հանրապետություններում

Ռուսաստանը՝ բարձրացող ցուցանիշներով, Հայաստանն ու Մոլդովան՝ վերջնագծում

Ամերիկյան հեղինակավոր U.S.A. Today հանդեսը օգոստոսի 17-ի համարում հրապարակել է նախկին խորհրդային 15 հանրապետությունների բիզնեսային կարողականության համեմատական գնահատականների ցուցակը, որը կազմել է ամերիկյան Geonomics հայտնի ինստիտուտը, որը ոչ շահութաբեր հաստատություն է եւ զբաղվում է նախկին Խ. Միության տնտեսական բարեփոխումների ու զարգացման ուսումնասիրմամբ եւ հանձնարարականներ է տալիս թե պատասխանատուներին եւ թե ամերիկյան ներդնողներին:

Ինչպես երեւում է, լատինատառ A-ից մինչեւ F գնահատականներով տրված սանդղակում նախավերջին տեղն է գրավում մեր հանրապետությունը: Տխուր բան է հաստատել այս ճշմարտությունը, եւ ավելի տխուր՝ որ թերթի այս հրապարակումը ավելի հեռու է վանելու ամերիկյան ներդնողներին մեզնից:

Սակայն ամերիկյան ինստիտուտի այն պնդմանը, թե Հայաստանի տնտեսական հեռանկարները աղոտվում են միայն պատերազմական իրավիճակի պատճառով, համաձայն չենք կարող լինել: Հարց պետք է տալ, թե մենք օգտվե՞լ ենք այնուամենայնիվ մեր ունեցած թեկուզ փոքր կարելիություններից: Մեր կարծիքով՝ ոչ: Սակայն այդ մասին՝ հետագայում:

Մեկ տարի առաջ, հեղաշրջման փորձից անմիջապես հետո U.S.A. Today-ը Geonomics ինստիտուտից խնդրել էր գնահատական տալ 15 հանրապետություններից յուրաքանչյուրի՝ ամերիկյան ներդնողների եւ ֆիրմաների համար ունեցած տնտեսա-առեւտրական հնարավորությունների մասին: Այն ժամանակ հանրապետությունների մեծամասնությունը Խ. Միության կազմում էր: Այսօր նրանք անկախ են եւ ընթանում են տարբեր ուղղություններով: Geonomics-ը վերահաշվարկեց նրանց գնահատականները:

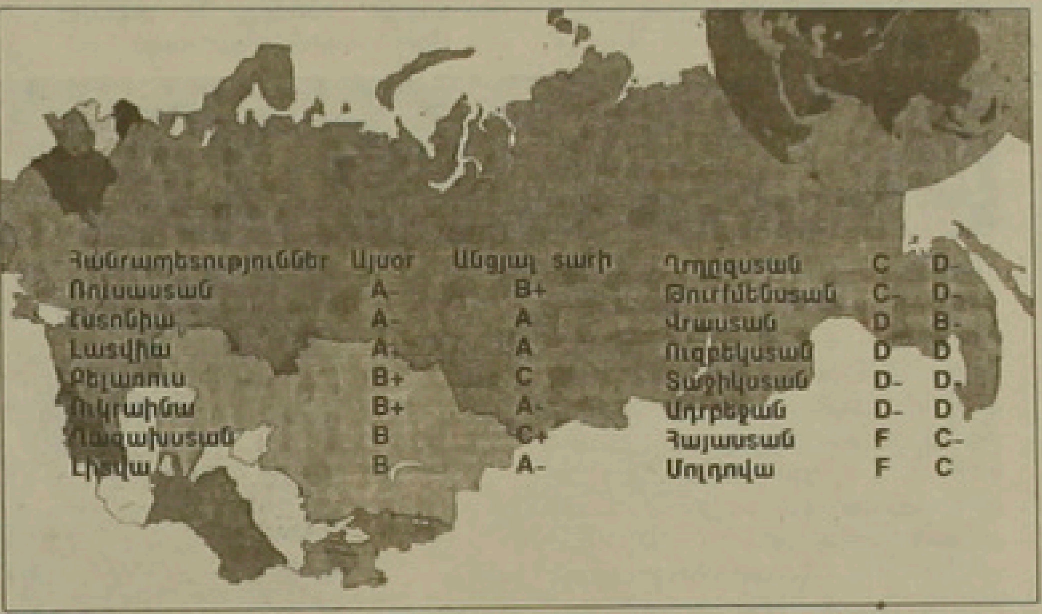

Հանրապետություններ	Այսօր	Անցյալ տարի
Ռուսաստան	A-	B+
Էստոնիա	A-	A
Լատվիա	A-	A
Բելառուս	B+	C
Ուկրաինա	B+	A-
Ղազախստան	B	C+
Լիտվա	B	A-
Ղրղզստան	C	D-
Թուրքմենստան	C-	D-
Վրաստան	D	B-
Ուզբեկստան	D	D
Տաջիկստան	D-	D
Ադրբեջան	D-	D
Հայաստան	F	C-
Մոլդովա	F	C

Ստորեւ նոր գնահատականները՝ բացատրությամբ:

Ռուսաստան՝ A-: *«Ռուսաստանը հսկայորեն շահողն է նախկին Խ. Միության փլուզումից*, հաստատում է Geonomics-ը: *Նկատի ունենալով նրա հսկայական չափերը եւ շուկայական կարողականությունը, գումարած նրա բնական հզոր աղբյուրներն ու միջազգային հարաբերությունները, Ռուսաստանը մնում է արեւմտյան ներդնողների աչքի գոհարը»*: Ինստիտուտը գովաբանում է Ռուսաստանի տնտեսական արմատական բարեփոխման ծրագրերը, սակայն նշում է նաեւ նրա խնդիրները, ինչպիսիք են կաշառակերությունը եւ միջավայրի աղտոտության դեմ անտարբերությունը, որոնք նրա գլխավոր խոչընդոտներն են: Այնուհանդերձ, շարունակում է Geonomics-ը, պատմության մեջ ամենամեծ բիզնեսային եռուզեռի կենտրոնը վերածվում է ներդրումների մոլեգին խմորի, որոնց մեծ մասը գնում է կրակի գին ունեցող ծախսումների վրա: Բանալին՝ գտնել ճիշտ գործընկերոջը, հետապնդել միայն որոշակի եւ ճշգրտված ծրագրեր եւ զբաղվել անհատական ձեռնարկության մակարդակով:

Էստոնիա՝ A-: *«Սկանդինավիայի հետ սերտ կապերը եւ լավ հարաբերությունները Գերմանիայի հետ խթանում եւ ֆինանսավորում են այս հանրապետության տնտեսական վերակառուցումը»*, հաստատում է Geonomics-ը: Առաջին հանրապետությունն է, որ իր սեփական դրամանիշը ստեղծեց՝ կրոնը: Երկիրը վնասներ կրեց միջհանրապետական առեւտրից զրկվելով եւ ռուս փոքրամասնության դեմ նրա խտրական քաղաքականությունը կարող է վնասել Ռուսաստանի հետ նրա հարաբերություններին եւ իր էլեկտրոնային արդյունաբերությանը:

Լատվիա՝ A-: Այս հանրապետությունը թեեւ քիչ ռեսուրսներ ունի, սակայն լավ հարաբերություններ է պահպանում Գերմանիայի եւ Սկանդինավիայի հետ եւ իրեն համարում մուտքի դուռ՝ դեպի Ռուսաստան: Տեղի ռուսների դեմ խտրականությունը կարող է վնաս հասցնել նրան, *«մասնավորապես այն պատճառով, որ ռուսներն են բանեցնում նրա բարձր տեխնոլոգիական արդյունաբերությունը, մինչդեռ նրանք այժմ զրկված են լատվիական ձեռնարկությունների տեր դառնալու իրավունքից»*, եզրակացնում է Geonomics-ը:

Բելառուս՝ B+: Անցյալ տարի C գնահատականին արժանացած այս հանրապետությունը զգալի առաջադիմություն է արել Ռուսաստանի եւ Ղազախստանի հետ առեւտրային ազատ հարաբերություններ ստեղծելով, միաժամանակ բացվելով դեպի Արեւմուտք: *«Չեռնոբիլի աղետից հետո Բելառուսի բացասական գլխավոր կողմը նրա բնական միջավայրի պրոբլեմներն են»*:

Ուկրաինա՝ B+: «Արտաքին ներդրումների նկատմամբ ազատական օրենքները նրա առավելությունն են: Կառավարությունը ռուսներից ավելի պատրաստակամ է զիջումների եւ հնարավորություններ ստեղծելու մեջ», ասում է Geonomics-ը: Խնդիրները՝ բնական քիչ հարստություններ ունի, գտնվում է հակամարտ կողմերի շրջապատում, եւ նրա բարեբեր հողը երկար ժամանակ է պահանջում կանխիկ գումարի վերածվելու համար, նկատի ունենալով աշխարհում սննդեղենի ներկա ցածր գները:

Ղազախստան՝ B: *«Ամենագրավիչ եւ կայուն երկիրն է Կենտրոնական Ասիայում*, հայտարարում է Geonomics-ը: *Նրա քարյուղը, բնական գազի պաշարները եւ դրանց վերամշակման ծավալվող կարողությունները ֆինանսավորելու են հանրապետության տնտեսական աճը»*: Կառավարությունը հետամուտ է արեւմտյան ներդրումների եւ ընդունել է արտաքին ներդրումների նկատմամբ ազատական օրենքներ:

Լիտվա՝ B: Հանրապետության սեփականաշնորհման ծրագիրն առավել առաջադիմական է, քան Բալթյան մյուս երկրներինը: *«Հատկապես նկատելի է իր գործիքաշինական եւ սպառողական էլեկտրոնիկայի արդյունաբերությունը, որոնք նախկին Խ. Միության առաջին շարքի վրա են գտնվում»*, պնդում է Geonomics-ը: Այնուհանդերձ, նրա տնտեսությունը վերջին տասնամյակին աճ չի արել, եւ հանրապետության հարաբերությունները Ռուսաստանի ու Լեհաստանի հետ լավ չեն:

Ղրղզստան՝ C: Անցյալ տարվա համեմատությամբ «D» գնահատականից բարձրանալով, այս հանրապետությունը հանդես է բերում տնտեսական կայուն ուժ: Գրավիչ է օտար դրամագլխի ներդրումների համար: Սակայն արտահանելիք քիչ ռեսուրսներ ունի:

Թուրքմենստան՝ C-: Բնական գազի շահաբերության լավ հնարավորություններ ունի, սակայն ոչ ավելին: *«Հակառակ գորգի վերանորոգված արտադրությանը, առեւտրական բնազդի բացակայությունը թույլ չի տալիս այն շահաբեր դարձնել շուկայական տնտեսության մեջ»*:

Վրաստան՝ D: Անցյալ տարվա համեմատությամբ իջել է երկու նիշ: *«Քաղաքական խիստ անկայուն վիճակը այս հանրապետությունը դարձնում է ներդրումների համար՝ վտանգավոր»*, եզրակացնում է Geonomics-ը:

Ուզբեկստան՝ D: Բամբակը, որ այս հանրապետության մենաշնորհն է, այժմ ընթացիկ հումք է: Սովետները ստիպել էին նրան բամբակ արտադրել: Այժմ այն լիքն է բամբակով եւ ուրիշ ոչ մի բանով: Նմանապես, Ուզբեկստանը շրջակա միջավայրի առումով աղետալի վիճակում է սխալ կառավարման եւ վատ ոռոգման պատճառով:

Տաջիկստան՝ D: *«Քիչ ռեսուրսներ ունի եւ քիչ հետաքրքրություն՝ տնտեսական բարեփոխումների կամ զարգացման նկատմամբ»*, ասում է Geonomics-ը: Հանրապետությունը գնում է դեպի քաղաքական անկայունություն:

Ադրբեջան՝ D: *«Այս հանրապետությունը պոտենցիալ կերպով կարող է դառնալ նավթի արտահանող: Սակայն, նավթի արտահանման գերազանց հնարավորությունները խամրում են պատերազմական գոտու մեջ գտնվելու պատճառով: Ադրբեջանը կարող է C գնահատականին արժանանալ, եթե Հայաստանի հետ խաղաղություն հաստատի»*, եզրակացնում է Geonomics-ը:

Հայաստան՝ F: *«1988-ի երկրաշարժին հաջորդեց Ադրբեջանի հետ պատերազմը: Իրանը եւ Թուրքիան թշնամական հարեւաններ են: Արտասահմանում գտնվող հայերի հետաքրքրությունը չի կարող օգնել, մինչեւ որ Հայաստանը չգտնի ուղիներ իր թշնամիների հետ գոյակցելու»*, ասում է Geonomics-ը:

Մոլդովա՝ F: Անցյալ տարվա «C» գնահատականը կորցրած հանրապետությունը գտնվում է վերջին տեղում՝ քաղաքացիական պատերազմի գոտում լինելու պատճառով: Առանց այդ էլ նրա տնտեսությունն ավերված է: ■

«Օրը կգա, բարին հետը...»

Այս ուսումնական տարվա համար լուսավորության նախարարությունը մեծ դժվարությամբ լուծեց դասագրքերի հարցը: Թղթի եւ տպագրության համար անհրաժեշտ միջոցների, ինչպես նաեւ ֆինանսների հայթայթման դժվարությունները իսկական սպառնալիք էին ուսումնական տարվա համար: Այսպես թե այնպես, այդ հարցը թերեւս կարելի է լուծված համարել, չնայած, ինչպես հայտնի է, դասագրքերի ձեռք բերումը, որոշ բացառություններով, դրված է աշակերտների, այսինքն՝ նրանց ծնողների վրա, եւ հաշվի առնելով գրենական պիտույքների «ականջ շոյող» գները եւս, կարելի է պատկերացնել այն ընտանիքների դրությունը, ուր դպրոցական երեխա կա, առավել եւս, երբ դրանց թիվը մեկից ավելի է:

Եւ այսպես, դասագրքերի պատճառով ուսումնական պրոցեսի ձախողման վտանգը հազիվ վերացվել է, այն էլ ոչ ամբողջովին: Փոխարենը սակայն, այդ վտանգի ակամա հետեւանքներն են սպառնում երեւան գալ:

Գյուղական վայրերում, ուր բազում օբյեկտիվ եւ սուբյեկտիվ պատճառներով ուսումնական պրոցեսը առանց այն էլ լավագույն մակարդակի վրա չէր դրված եւ դպրոցական խնդիրներն էլ շատ էին, առասպելական գներով դասագրքեր ձեռք բերելու խնդիրը ոչ բոլորին է հուզում: Տնտեսական վերափոխումների այսօրվա խաչաձեւումների առկայության պայմաններում 30 կամ 40 ռուբլով մի դասագիրք գնելը ոչ բոլորին է հետաքրքրում: Ինչքան էլ հաճելի լինի կրթված ազգ լինելու հեռանկարը, որոշ բաներ խոչընդոտում են դրան:

Անդրադառնալով դասագրքերի հետ կապված հարցի մի այլ կողմին, ենթադրենք, թե մարդիկ, միջոցներ գտնելով, ձեռք բերեցին այդ դասագրքերը: Դրանք բնականաբար դառնում են նրանց սեփականությունը եւ ուսումնական տարվա ավարտից հետո փաստորեն դուրս են գալիս գործածությունից, եթե հաշվի չառնենք այն, որ դրանց մի չնչին մասը հաջորդ տարի կարող է օգտագործվել դասագրքի տիրոջ հարազատ-բարեկամի կողմից:

Ինքնըստինքյան մյուս տարի եւս կծառանա դասագրքերի տպագրության հարցը եւ կրթական գործի պատասխանատուները նորից ստիպված կլինեն միջոցներ որոնել: Իսկ ինչպիսի՞ն կլինեն դրա հնարավորությունները եւ արդյոք բավականին արագ փոփոխվող տնտեսական իրավիճակները իրավո՞ւնք են տալիս այդքան լավատեսությամբ մտածել, թե մյուս տարի դասագրքերի հարցը հեշտությամբ կլուծվի: Թե՞ «օրը կբացվի, բարին հետը...»:

Դասագրքերը վաճառքի հանելը, անշուշտ, նպատակ ունի ծածկել դրանց տպագրության ծախսերը: Բայց արդյոք ժողովրդի գնողունակության ներկա պայմաններում այդ ծախսերը կծածկվե՞ն, եւ ստացված գումարով կարելի՞ է մյուս տարի նորից դասագրքեր տպագրել: Եւ եթե նույնիսկ անհնարինն ակնհայտ դառնա, այդուհանդերձ ինչո՞ւ նախորդ տարիների նման դասագրքերը չբաժանել աշակերտներին եւ ուսումնական տարվա վերջում հավաքել՝ արդեն հաջորդ ուսումնական տարվա համար պատրաստի դասագրքեր ունենալով:

Դրանով կվերանա նաեւ ամեն տարի դասագրքերի համար այդքան միջոցներ ծախսելու անհրաժեշտությունը, իսկ տնտեսված գումարները թող օգտագործվեն կրթական համակարգի այլ կարիքների համար:

Բոլորովին էլ պարտադիր չէ ամեն տարի նոր դասագրքերով սովորել, մանավանդ որ դրանց տպագրությունը ներկա պայմաններում հանրապետությունից ահռելի միջոցներ է պահանջում, եւ դրանք տպագրելուց հետո էլ ոչ բոլորն են ի վիճակի լինում գնել:

ԳԱԳԻԿ ՆԱՀԱՊԵՏՅԱՆ

Ջուր ունեն, ջրող չունեն

Վերջին երկու տարվա ընթացքում երեք անգամ փոխվեցին Սպանդարյանի շրջանի կանաչ տնկիների շինվերանորոգման տեղամասի պետերը, սակայն ոչինչով չփոխվեց նրա կանաչ տարածքի վիճակը: Եթե մեկ-երկու տարի առաջ հանրապետության հրապարակի շատրվանները եզրող տարածքում աչք էին շոյում վառվռուն ծաղկաստանները, այս տարի ոչ միայն նորանոր ծաղիկ չտեսանք, այլեւ չորացավ ճակատամասի ողջ խոտը:

Մաշտոցի պողոտայի թիվ 7 շենքի ճակատային հատվածը ժամանակին գողտրիկ ծաղկաստան էր: Այստեղ ամռան տարբեր ամիսներին իր ծաղկազգեստն էր փոխում մայթեզրին հարող հատվածը:

Նույն տխուր պատկերն է Հանրապետության հրապարակի մետրոյի կայարանից մինչեւ Խանջյան փողոցը ձգվող զբոսայգում: Նրա վարդաստաններում միայն պատատուկով խեղդամահ վարդի թփեր են ու դեղնած խոտածածկը: Իսկ Հանրապետության փողոցի սիզամարգը երեւի իր ստեղծման օրվանից ուշադրության չի արժանացել:

Նույն այդ զբոսայգու՝ Հանրապետության փողոցի աջ մայթեզրին կանգնած կոոպերատիվ սրճարանի տարածքում ողջ ամառ բացվեցին վարդերը: Քաղխորհրդի գործկոմի խորհրդակցություններից մեկի ժամանակ կանաչ տնտեսությունների արտադրական վարչության պետ Հրաչ Խուդոյանը (այսօր արդեն նախկին պետ) վրդովված հայտարարեց, թե Մյասնիկյան պուրակի (հուշարձանի ողջ շրջապատի) վարդերը չեն հասցնում ծաղկել՝ գիշերը գողանում եւ առավոտյան վաճառքի են հանում: Ես, խոստովանեմ, հավատացի: Ավա՜ղ, մեծ եղավ հիասթափությունս, երբ պարզեցի, որ «գողանում» են հենց աճեցնողները, եւ այն էլ ոչ թե գիշերը, այլ օրը ցերեկով:

Որպեսզի օդի մեջ կրակոցի նման չհնչի ասածս՝ փաստեմ: Երկու փոքրիկի մայր ոմն հավաքարար (որի երեխաները միշտ մոր հետ գալիս են աշխատավայր) ամեն օր աշխատանքն ավարտելուց վարդափունջ տալով աղջնակի ձեռքը՝ անվրդով տուն է գնում: Մի երկու անգամ նույնիսկ դիտողություն եմ արել, եւ պատասխանը եղել է անվրդով ժպիտը:

Մի ուրիշ անգամ ասաց. *«Ես էստեղի աշխատող եմ, իրավունք չունե՞մ, մեկ է՝ պիտի չորանար»*: Վերջին բացատրության հետ չհամաձայնել չէի կարող: Այո, պիտի չորանար, արդեն իսկ չորացել է մետրոյին հարող քաղաքի ամենագեղեցիկ վարդաստաններից մեկը, որտեղ օրվա ընթացքում հազիվ է բացվում մի քանի վարդ, այն էլ աշխատողներին «գոհացնելու» համար:

Չի ջրվում նաեւ բակերի կանաչը: Տարիներ առաջ դրանցից շատերում ոռոգման ջրի խողովակներ անցկացվեցին: Ծառեր ու թփեր տնկվեցին, խոտ ցանվեց: Այսօր դրանք եւս չորանում են, որովհետեւ խողովակները շահագործող չկա: Նույն վիճակում են նաեւ փողոցների ծառերն ու կանաչը: Շատ տեղերում գցված խողովակների փականները չօգտագործվելով արդեն խցանվել են: Ոչ մի ծառ այս տարի չջրվեց: Միայն «Կոշիկի տան» մայթի վրա այսօր արդեն քանի՞ չորացած ծառ կա: Նայում ես շրջանի չորացող կանաչին ու սիրտդ ճմլվում է: Չէ՞ որ ժամանակին հազարներ են ծախսվել ծառ ու թուփ աճեցնելու, ցուցանակներ ու կանաչ ճեմուղիներ ցցելու համար:

Ոչ մի պատճառաբանություն ընդունելի չէ, քանզի կանաչ տնկիների շինվերանորոգման տեղամասը եւ ջուր ունի, եւ ջրող, այնպես, ինչպես հարեւան Մյասնիկյանի շրջանը, որն այսօր մեր քաղաքի ամենաբարետես կանաչն ունի: Խանջյան փողոցին հարող ձախ հատվածը Սպանդարյան շրջանինն է, աջը՝ Մյասնիկյանինը: Այնքան ակնառու է տարբերությունը, որ միայն զայրույթ է առաջացնում: Մինչեւ ե՞րբ հանդուրժենք կանաչի նկատմամբ Սպանդարյանի շրջխորհրդի գործկոմի անտարբերությունը:

Լ. Դ.

digitised by A.R.A.R.@

Չե՛մ ուզում

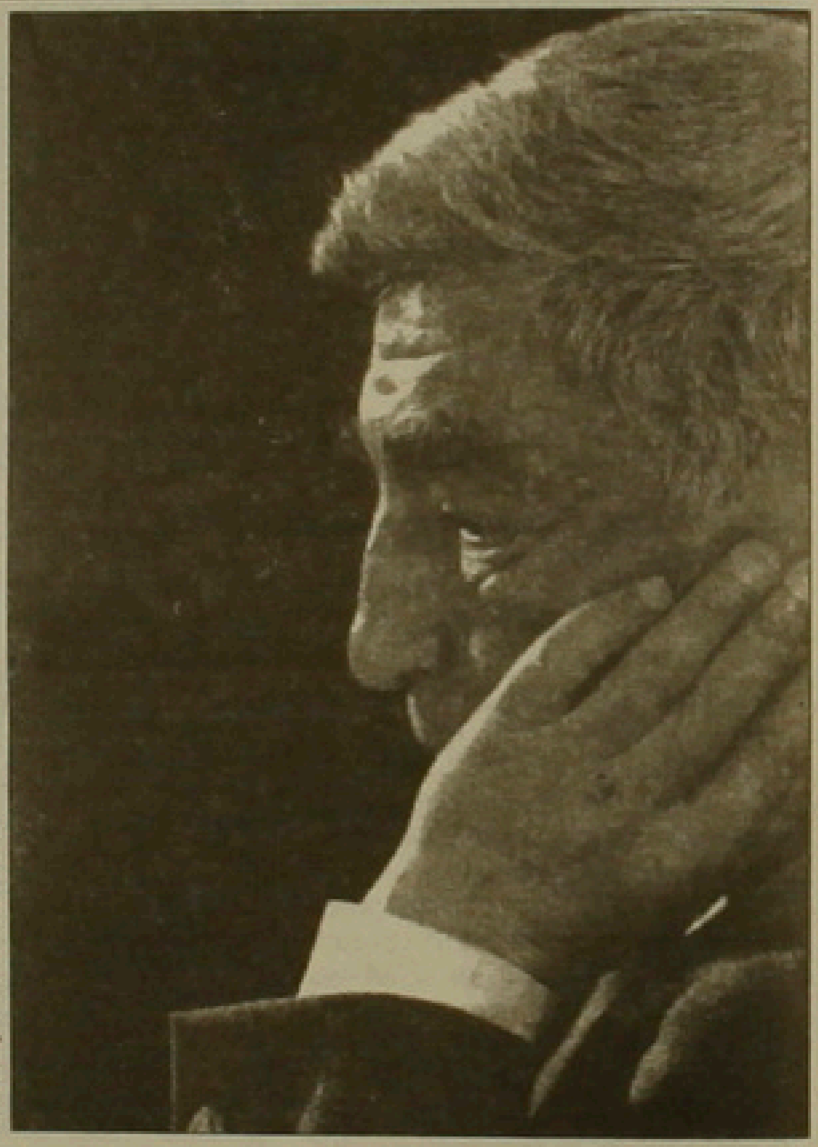

Երբ բերբերում կարող են հանրապետության նախագահին ընկարել մորեմերկ եւ ինչ ասես գրել նրա մասին՝ ես այդպիսի ազատություն չեմ ուզում, որքան էլ պրեզիդենտը հայրաբար հորդոր կարդա մտավորականությանը, թե հիմա ազատություն է՝ վայելեցեք ինչքան կամենաք, էլ ի՞նչ եք ուզում:

Երբ մեր գրողները տարիներ ի վեր ոչինչ չեն գրում, երբ մեր աչքի ընկնող դերասանները չեն խաղում, ճարտարապետները չեն նախագծում ու չեն կառուցում, երբ գեղարվեստական մշակույթի զարկերակը գրեթե կանգ է առել՝ դա ի՞նչ ստեղծագործական ազատություն է: Չեմ ուզում:

Երբ գիտական աշխատողները գրում են ու չեն տպագրվում (հենց այն գիտական հաստատության մեջ, որ ես աշխատում եմ՝ Ակադեմիայի արվեստի ինստիտուտը, հիսունից ավելի կարգին աշխատություն դարերաս՝ պարտադրյուն սպասում են հրատարակության), երբ նույն այդ գիտական հաստատության, դըժբախտաբար, ոչ միայն դրա, ընդունակ երիտասարդներ թողնում են հայրենիքը եւ անվերադարձ մեկնում դուրս՝ այդպիսի ազատություն չեմ ուզում: Հայրենիքը լքելու, հայրենիքի շնորհքն ու իմացությունն աղքատացնելու ազատությո՞ւն: Չեմ ուզում, ձեզ լինի այդ ազատությունը: Դա ազատություն չէ, այլ բառի շահարկումը: Բառն ենք խաղացնում՝ իմաստը դատարկված: Գյոթեն «Ֆաուստ»-ում զուր չէր արել իր հանճարեղ կռահումը, երբ բառերը կզրկվեն բովանդակությունից՝ գործի կդրվեն բառերը, սնամեջ բառերը միայն: Հիմի մերն է՝ «ազատություն», «անկախություն», «ժողովրդավարություն»...

Քանի՞ գիրք է լույս տեսել վերջին տարիներս, երեւի թե հազիվ մի քանի գիրք՝ կասկածելի որակի. քանի՞ գիրք կա, որ թախծում են հրատարակչական զզրոցներում՝ շա՜տ (հենց երկուսը տողերիս գրողինն են): Ե՞րբ են լույս տեսնելու կամ լույս կտեսնե՞ն երբեւէ: Հայտնի չէ:

Գրականության, արվեստի, գիտական եւ գեղարվեստական մշակույթի հարցերից եմ խոսում: Բայց դրանք, թող ինձ ներեն գործակիցներս, երկրորդական, շա՜տ երկրորդական նշանակություն ունեն ժողովրդի կեցության համեմատ:

Ժողովուրդը մատնված է ծայր աղքատության, բացառություններ կան, իհարկե, բայց դրանք ոչ թե մեղմում, այլ շեշտում են համատարած աղքատությունը: Այս դեպքում ինձ զբաղեցնում է ոչ թե աղքատությունն առհասարակ, այլ աղքատությունն իբրեւ ազատության հերքում, այդ տեսանկյունը հասկանե՛ս: Ժամանակին, երբ Լեւ Տոլստոյը բողոքում էր գյուղական համայնքները վերացնելու Ստոլիպինի քաղաքականության դեմ, վերջինս գրողին ուղղած պատասխան նամակում գրել էր, թե համայնքը գյուղացուն թույլ չի տալիս հարստանալ, իսկ «աղքատությունը ստրկության վատթարագույն տեսակն է»: Հենց ա՛յս տեսանկյունը: Ի վերջո, դրան կարելի էր դիմանալ (գիտենք, որ միայն մեր հանրապետության վիճակը չէ այսպես), եթե բանն այնպես չընթանար, որ փոքրաթիվ հարուստներն ավելի եւս հարստանային մեծաթիվ չունեւորներին ավելի եւս չունեւոր դարձնելու գնով: Եւ սա՞ է, որ կոչվում է ժողովրդավարություն, դեմոկրատիա: Չեմ ուզում: Չե՛զ լինի:

Հին ռեժիմի պայմաններում այն էր դառնորեն վրդովեցնում, որ կուսակցական եւ պետական պաշտոնյաների մի վիթխարի բանակ լավ ապրում էր աշխատավոր ժողովրդի հաշվին, ասես մի առանձին դասակարգ: Եւ դա կոչվում էր սոցիալիզմ, հետո էլ՝ զարգացած սոցիալիզմ: Ինչպիսի՞ ծաղր:

Հիմա ի՞նչն է հնից տարբերվում՝ կուսակցական եւ պետական պաշտոնյաների քանա՞կն է ավելի փոքր, ախորժա՞կն է ավելի համեստ, վարքագի՞ծն է ավելի պարկեշտ: Կարծես թե ո՛չ մեկը, ո՛չ մյուսը, ո՛չ երրորդը: Դժբախտաբար:

Մի բժիշկ ընկեր ունեի, բացառիկ ծիրի տեր: Պատմող էր, շատերը կիմանան՝ Միհրան Հայրապետյանը: Պատմում էր, թե իրենց հիվանդանոցում ժողով էր՝ ով քանի գիշեր պետք է հերթապահի: Ժողովում կողմնապահություն է արվում բացահայտորեն: Մեկ էլ ծայն է խնդրում հիվանդանոցի ամենաանկավախտ բժշկուհին եւ ասում միայն՝ «Երբ սոցիալիզմ է՝ պետք է տանջվենք, եկեք բոլորս հավասար տանջվենք»: Հիմի մերն է: Թող բոլորը հավասար տանջվեն, եւ ժողովուրդն ամեն ինչին կդիմանա անմռունչ, այլապես՝ դժվար թե դիմանա:

Մեր լրագրողներից մեկը՝ Խաչիկ Մանուկյանը, պատմությունից մի վառ օրինակ էր բերել իր հոդվածում *(«Դարավերջի շունչը ծանր է», «Գր. թերթ», 31.08.92)*: Այնքան ուսանելի, որ մեջ եմ բերում. *«Արշավանքներից մեկի ժամանակ, ամայի տարածություններով անցնելիս, երբ Ալեքսանդր Մակեդոնացին հրամայում է ջուր բերեն, իրեն սեւեռված տասնյակ հազարավոր ծարավ հայացքներ տեսնելով՝ ջրով թասը շրջում է հողին: Իհարկե, կարող էր հագեցնել իր ծարավն ու ասել, որ զինվորներն ըմբռնումով կմոտենան: Կարող էր իր զինակից հրամանատարներին էլ բաժին հանել եւ այս անգամ խմբովի հայտարարել, որ հոգատակներն ըմբռնումով կմոտենան: Կարող էր: Բայց դա իր հաղթարշավի ավարտը կլիներ»*:

Հիմա մեր ժողովուրդն ինչպես անի, որ «ըմբռնումով մոտենա» իր այսօրվա կառավարիչներին: Երեկվա պաշտոնեության համեմատ ունեցած ո՞ր առավելության՝ մասնագիտական բարձր որակի՞, արդարամտության եւ բարոյական բարձր մակարդակի՞, թե՞ տեսական խորունկ իմացության:

Ես գիտեմ, որ բավականությունից մեծագույնը չէ այսօրվա Հայաստանը կառավարելը, բայց գիտեմ նաեւ, որ բավականություններից մեծագույնը չէ մեր այսօրվա կառավարիչների խելքով շարժվելը:

Թե ի՞նչ եք անելու քանդել՝ գիտենք, բայց թե ի՞նչ եք կառուցում, ի՞նչ հասարակարգ՝ գաղափար իսկ չունենք: Կամ առհասարակ կառուցո՞ւմ ենք որեւէ բան՝ նույնպես չգիտենք, որովհետեւ մեր կառավարումը չունի տեսական որեւէ հիմնադրույթ: Տարերայնորեն գնում ենք մութի մեջ, չիմանալով թե ուր:

Այսուամենայնիվ, եղա՞ն ինչ-ինչ դրույթներ: Ինչո՞ւ չէ, եղան:

Ասենք՝ «երրորդ ուժի բացառման» օրենքը, որ մեզ հանգեցրեց մենակության՝ առանց հուսալի դաշնակիցների: «Հայաստանը չունի մշտական դաշնակիցներ ու բարեկամներ, այլ մշտական շահեր» ամբարտավան դրույթը, ասել է թե մենք ամեն հարմար առիթով կարող ենք փոխել մեր դիրքորոշումը: Ի՞նչ դուրս եկավ: Մի բան է, երբ այսպես ասում էր անցյալ դարի Բրիտանական հզորագույն կայսրության քաղաքագետը՝ ուզես-չուզես պիտի հաշվի նստես իր տերության հետ, եւ միանգամայն ուրիշ, երբ այս լեզվով խոսում է տնտեսական ու ռազմական փոքր զորության տեր Հայաստանի քաղաքագետը՝ քեզ հետ ո՞վ է հաշվի նստողը, ո՞վ պիտի հաշվի նստես: Չունենք կայուն դիրքորոշում, ուրեմն վստահություն չենք ներշնչում (մի՞թե կյանքում նույնը չէ), ուրեմն՝ ծեր հերն էլ անիծած: Եւ անիծում են:

Շուկայական հարաբերություննե՞րի ենք անցնում: Անցանք: Բայց երբ դրա հետեւանքով մեր մայրաքաղաքը, ոչ միայն մայրաքաղաքը, պիտի պատվեր ընկուզենում բուն դրած խուլուղային դուքանների, մեծ ու փոքր կողոպտումների ցանցով, մեզ դարձնելով դուքանչիների ազգ՝ չեմ ուզում: Երբ երիտասարդ տղամարդը, ինչպես ցույց տվին հեռուստեսիլով, զրուց է տանում կնոջական վարտիքներ դարերի հետ փոխանակելու՝ այդպիսի շուկայական, ճիշտը՝ չարչիական հարաբերություններ չեմ ուզում:

Դա ազգությունը տանում է բարոյական ինքնասպանության, բարոյական ավանդական արժեքները ոչնչացնելու ճանապարհով: Երիտասարդության մարդկային եւ հայրենասիրական ներաշխարհի աղքատացում՝ չեմ ուզում:

Կարծում են, թե սեփականատիրական հարաբերությունների հաստատումն ամենափրկիչ մի բան է, որ կբուժի բոլոր վերքերը: Այդպես չի եւ չի էլ եղել: Դա պարզապես նվազ ողբերգական, նվազ դըժբախտ հասարակարգ է, քան եղել է սոցիալիզմի սովետական մոդելը՝ համաշխարհային հեղափոխության ցնորամիտ՝ ժողովուրդներին ճորտության ու չքավորության դատապարտող, արյան հեղեղներ թափող սեւեռուն գաղափարախոսությամբ, հասարակարգ, որի համեմատ ցարի ճորտատիրական կարգերը հովվերգություն են թվում, մանկական անմեղ խաղ:

Այլապես՝ սեփականատիրական հասարակարգն ինքնին չարիքներ շատ է ծնել, այնքան շատ, որ Ժան-Ժակ Ռուսոյին թույլ տվեց մտածելու, թե այն մարդը, որ առաջինն է ցանկապատ քաշել ու ասել, թե սա իմն է՝ մարդկության պատմության առաջին ոճրագործն է: Հիմա ամեն որ գիտե, որ Ռուսոն իրավացի չէր, որ ինչ էլ լիներ՝ սեփականատիրական հասարակությունն է եղել համաշխարհային քաղաքակրթության հիմքերի հիմքը: Բայց նույն այդ սեփականատիրական հարաբերություններն ծնել են այնքան դժբախտություններ, որոնց վառ արտացոլումներն են, ինչո՞ւ հեռու գնանք, հենց հայ գրականության հուշարձանները՝ միջնադարյան Ֆրիկից մինչեւ Սունդուկյան ու Շիրվանզադե, մինչեւ Թումանյանի «Հառաչանքը»:

Կապիտալիզմը, պարզապես ու հայտնապես, նվազ դժբախտ երեւույթ է, քան սոցիալիզմը: Երբ սոցիալիզմը տապալվեց, դա հո չի՞ նշանակում, թե կապիտալիզմի ամեն ինչը կարգին է: Անեմ վերապահում՝ տապալվեց ոչ թե սոցիալիզմը, այլ դրա բռնատիրական խորհրդային մոդելը, որ սոցիալիզմից այնքան էր հեռու, որքան երկինքը երկրից:

Սեփականատիրական հարաբերություններն էլ կարող են լինել ցավագին եւ նվազ ցավագին: Կարո՞ղ ենք ասել, որ սեփականաշնորհման այն ընթացքը (զործընթացն ո՞րն է, եղբայր), որ բռնել է մեր հանրապետության իշխանությունը, նվազ ցավագինն է: Դժբախտաբար, չենք կարող: Ես որ, դատելով մինչեւ հիմա արվածից, հողի սեփականաշնորհման իրողություններից, բնավ վստահ չեմ, որ դա չի հանգեցնի հարուստների առավել հարստացմանը եւ աղքատների առավել աղքատացմանը, դասային, եւ ինչո՞ւ չասել, հենց դասակարգային հակասությունների ծայրահեղ սրմանը, որ դժբախտությունների առատաջուր ակունք է: Հետո էլ նորից անցնենք դասակարգային պայքարի: Բավական է, դրանից բավականաչափ կուշտ ենք:

Այդպիսի հեռանկար խոստացող սեփականաշնորհում չեմ ուզում:

Լեռնային Ղարաբաղի այրող հանգույցին գանք: Ամենքը գիտեն, որ մենք անկախություն ստացանք ոչ թե մեր պայքարի կամ գնծալի հանրաքվեի, այլ այն իրողության հետեւանքով, որ Խորհրդային Միությունն առանց մի կրակոցի պարտվեց 20-րդ դարի հակամարտության մեջ եւ փուլ եկավ թղթե տնակի պես:

Ի՞նչ կոնցեպցիա մշակեցին Ղարաբաղյան շարժման գաղափարախոսները Լեռնային Ղարաբաղի նկատմամբ: Ոչ մի կոնցեպցիա: Դրա փոխարեն 1989-ի դեկտեմբերի 1-ին կայացրին Լեռնային Ղարաբաղը Հայաստանին միացված հայտարարելու որոշումը: Որքան հանդուգն, նույնքան անբովանդակ որոշում: Գուցե կարելի՞ էր խորհուրդ անել լրջախոհ քաղաքագետների, թեկուզեւ միջազգային մակարդակի մեր հայտնի քաղաքագետ Անդրանիկ Միհրանյանի հետ: Չարվեց: Եւ հաղթեց ոչ թե սառը բանականությունը, այլ բազմության հուզական տաք ու անհեռատես վարար հոսանքը: Դա փաստորեն Ադրբեջանին պատերազմ հայտարարելու որոշում էր, ուլտիմատում՝ վերջնագիր, որի արդյունքն ադրբեջանցիներին ոտքի հանելը եղավ: Ամերիկահայ գրող Հակոբ Կարապենցը ճիշտ էր գրել, որ վերջնագիր ներկայացնողը պետք է պատրաստ լինի անմիջապես պատերազմի դաշտ իջնելուն: Պատրա՞ստ էինք: Ո՛չ: Բայց վերջնագիր ներկայացրինք: Կտրեցին առանց ոչ թե յոթ, այլ գեթ մի անգամ չափելու: Իսկ հիմա ոչ թե ուրիշ, այլ նույն պառլամենտն անվերջ չափում է ու կըտրում՝ Լեռնային Ղարաբաղի ինքնուրույն պետականությունը չի ընդունում, թե դա կնշանակի պատերազմ հայտարարել: Նո՞ր պիտի հայտարարվի, 89-ի դեկտեմբերի 1-ին արդեն հայտարարված էր: Ծայրահեղ անզգուշությունից՝ մինչեւ ծայրահեղ զգուշամտություն՝ քանի՞ քայլ է: Նույն մարդիկ չե՞ն: Վերջապես ա-ն ասողը բ-ն էլ պիտի ասի, կամ հրաժարվի ա-ից: Ոչ մեկն է, ոչ մյուսը:

Ես չեմ ուզում այն անկախությունը, որի չկռահված հետեւանքը, ի հերքումն «Ղարաբաղյան շարժման» հայրենասիրական ոգեշունչ, բայց անհրատես մտադրությունների եւ չնայած մեր համբուրելի երիտասարդության անձնազոհ մաքառմանը, Ղարաբաղի ավերման ու հայաթափման վերահաս վտանգը պիտի լիներ, մեր սահմանամերձ գյուղերի (իմ հայրենի Կոթի գյուղն էլ դրանց մեջ) քաոսքանդ ավերը պիտի լիներ, ծաղկուն Արծվաշենի ողբերգությունը պիտի լիներ:

Մտաբերե՞նք Օսյանի «Առաքելություն մը ի Ծաղկվար» հանճարեղ երգիծապատումի վերջավորությունը. *«Գյուղին մեջ չկար ոչ մեկ շունչ. ողջ մնացողները խույս տվեր էին մոտակա գյուղերը: Ավերակ եւ ամայություն կտիրեր ամեն կողմ:*

Տեսարանը ցնցող ու տպավորիչ էր:

Պաշտոնս ավարտած համարելով որոշեցի անմիջապես հեռանալ գյուղեն... Առայժմ մտադիր եմ մնալ Մաշկերտ: Գյուղը ավելի բազմամարդ է, քան Ծաղկվար:

Գործունեության մի նոր դաշտ կա հոս, նո՛ր փրոփականտ, նո՛ր կազմակերպություն, նո՛ր պայքար, նո՛ր արդյունք»:

Օգոստոսի 17-ին հեռատեսիլով լսեցի պաշտպանության նախարար Վազգեն Սարգսյանի խոսքը: Շատ բան տեսած ու լսած, սակայն առած մարդ եմ՝ դեռ չեմ լսել այդքան հուզախռով խոսք: Ո՞րն էր պատճառը, թե խոստին դաշարած եւ լսողին համակող հուզմունքը՝ չգիտեմ, բայց այդպես էր: Անուրախ բաներ էր ասում երիտասարդ նախարարը, շա՜տ անուրախ բաներ, բայց նրա խոսքը հնչում էր ավելի քան տպավորիչ: Ծայրահեղ հուզմունքի մեջ, նա իր երկարաշունչ խոսքում ասաց բաներ, որ պետք չէր ասել եւ բաներ, որ պետք էր ասել: Ես էլ, ուրիշների պես, կուզենայի իմանալ Շահումյանի վաղաժամ ականազերծման, Ղարաբաղից մեր զովված Կոմանդոսի՝ Շուշվա հերոսի հեռանալու պատճառները եւ ուրիշ բաներ, որ հարուցում են խորին տարակուսանք: Եւ ամենից տարակուսելին՝ կրած պարտությունների պատճառները նա որոնում եւ հաջողությամբ գտնում էր ամեն տեղ, բայց ոչ սեփական աշխատանքի մեջ: Եղա՞վ: Նա մեջ էր բերում զանազան «օբյեկտիվ պատճառներ»՝ պայմանավորված նույն այն կառավարության գործունեությամբ, որի նախարարն է ինքը, կարծես դրանք տարբեր բաներ են: Նա բուռն եռանդով հարձակվում էր այդ «օբյեկտիվ պատճառների» վրա, մտածելով, թե, հարձակումը պաշտպանության լավագույն ձեւն է» (սկզբունք, որ պետք է գործի դնել ուրիշ տեղ՝ ռազմի դաշտում): Նաեւ բնակչության, Արծվաշենի բնակչության վրա, թե նա է, որ չկամեցավ պաշտպանել իրեն, մտածելով երեւի, թե «խեղդվողներին փրկելու գործը հենց իրենց՝

խնդրվողների ձեռքի գործն է»:

Բայց եւ այնպես, սրանք չէին ամենից տխուրն ու կարեւորը նախարարի հուզախռով խոսքի մեջ, այլ այն, որ պաշտպանության գործը գտնվում է անպաշտպան վիճակում, չի վայելում ամենայն աջակցություն պետության եւ բնակչության կողմից, իր ձեռքի տակ եղած միջոցները չափազանց քիչ են:

Եկեք, ուրեմն, ինձ նման բարձր աշխատավարձ ստացողների վրա ամենամսյա ռազմական հարկ դնենք հենց այսօրվանից:

Երբ իրոք անխուսափելի էր այս պատերազմը, խոսել ենք, երբ ազգովին *«սկսեցինք արյունահեղություն առանց զինն իմանալու»* (Լեռ) եւ չունեցանք պատերազմ չհայտարարելու զգուշամիտ հեռատեսություն (1989-ի դեկտեմբերի 1-ին հայտարարեցինք համաժողովրդական ցնծությամբ), ուրեմն եկեք ազգովին էլ պատասխան տանք:

Ո՞ւր են այն մեծարիվ ռազմաշունչները, ճիշտ է ասել՝ արկածախնդիրները, էլ ավելի ճիշտ՝ ֆյալլազյոզները, ժամանակին զինակոչին մասնակցելու կոչ անող զորահրամանատարի խելացի գլուխը ջարդող անխելք գլուխները:

Պատերազմ է՝ պիտի կռվել պատերազմի բոլոր օրենքներով:

Այլապես՝ պաշտպանության գործն աղքատ ազգականի վիճակի մատնող անկախություն չեմ ուզում:

Հասկացությունները շփոթելը վտանգավոր բան է: Ըստ ժողովուրդների պատմական փորձի՝ ամենից վտանգավորը «ազատություն» եւ «իշխանության բացակայություն» հասկացությունները շփոթելն է: Հենց այն, ինչ կատարվում է մեր հանրապետության մեջ հիմա: Անտեր մնացածի վասն էլ այն է, որ դրանք նման են իրար:

«Ով ինչ ուզում է թող անի», նմա՞ն է ազատության: Նման է: Բայց ավելի նման չէ՞ իշխանության բացակայության: Ավելի է նման: Ավելի ճիշտ՝ դա է, որ կա:

Կարելի՞ է պոռնոգրաֆական կինոնկարներով ողողել կինոթատրոնները եւ ավելի ու ավելի պղտորել նորահաս պատանեկության հոգին: Կարելի է, որովհետեւ ազատություն է:

Կարելի՞ է, որ ամեն լակոտ ձեռքին ավտոմատ ունենա եւ ահաբեկի բնակչությանը: Կարելի է: Դա էլ է ազատություն:

Կարելի՞ է, որ կացնահարվի գեղազույն ճիգերով զգված Նորքի անտառը: Ինչո՞ւ չէ, ծառերը բռնող չկա, ազատություն է:

Կարելի՞ է, որ «Շունն ու Կատուն» եւ «Գիքորը» կարդացած պատանիները ջարդուփշուր անեն Թումանյանի թանգարանի ապակիները: Ձեռքերը բռնող չկա, ուրեմն՝ կարելի է:

Կարելի՞ է օրը ցերեկով քանդել անցորդների հղկված սալիկները եւ տանել անպատիժ: Դա էլ կարելի է, ազատություն է, ճիշտը՝ թողտվություն:

Կարելի՞ է հանդուրժել ամեն քայլափոխի խելագար գներով մի սեղանիկ՝ շրջապատված լայնատաբատ եւ նեղմիտ պատանիներով: Դու էլ պորտաբույծների դատարկամիտ խոսակցությունները լսիր: Դրանից ի՞նչ աշակերտ, ի՞նչ ուսանող, ի՞նչ զինվորագրու... հանցավոր մտքերի ու գործի սեղանիկներն են դրանք, փոխադարձ թշնամանքի ու տեռորի հենակետեր: Պատանեկության՝ ազգի վաղվա հույսի, բարոյական եւ իմացական ծայրահեղ աղքատացման պատճառը ո՞րն է: Ազատությո՞ւնը, թե իշխանության բացակայությունը: Իհարկե, երկրորդը՝ շրջահայաց, խելացի, մանագիտորեն որակյալ իշխանության բացակայությունը:

Վերը շարադրվածի մեջ «ազատություն» բառը փոխարինեցեք «իշխանության բացակայություն» բառերով՝ եւ ամեն ինչ տեղը կընկնի: Նորից չհիշե՞նք Թումանյանին՝ ավելի լավ է վատ իշխանություն, քան իշխանության բացակայություն: Այդ վատ իշխանությունն էլ չկա, այդ իշխանության լծակները չկան:

Ես հե՛ռն եմ անիծել այն «ազատության», որի պայմաններում մարդ կարող է տանից դուրս գալ եւ չվերադառնալ (անձի ապահովությունը պետության առաջին պարտականությունն է, ամենից տարրականը), թող գողի ծոցը կուռչի կողոպտելու, առեւանգելու, բռնադատելու, բռնաբարելու, սպանելու, կաշառակերության, գիշերը թաղերում ավտոմատներ ճտճտացնելու, խելքին փչածը դուրս տալու եւ բնակչությանը շփոթեցնելու ազատությունը:

Խնդրեմ, բարձ օրինակ, մեր համակրելի արձակագիր Աղասի Այվազյանն ազատ գրում է եւ «Գրական թերթ»ն էլ (14.08.92) ազատ տպագրում է այսպիսի միստիկական մշուշներ. *«Կարող է Հայաստանն էլ վերանա, Աստված չանի: Բայց հայը չի՛ վերանալու: Հայությունը չի՛ վերանալու: Ավելի քան համոզված եմ. 5 հոգի մնան՝ հայությունը չի վերանա: Սա ճակատագիր է: Սա միստիկական բան է, ու սրա գաղտնիքը հարցական է»* կամ՝ *«Հայության էներգիան որ ապրի, տարածքը պրոբլեմ չէ: Էներգիան չի ապրում, մեզ մոտ սխեման է ապրում: Էներգիա չասեմ, պլազմա ասեմ: Ամպը կա, չէ՞, տես անձրեւ եկավ, ամպը չկա արդեն: Մենք անձրեւ ենք, անձրեւում ենք Լոս Անջելեսում, Ռուսաստանում, այլուր... Մոսկվայում լիքը հայություն կա, էլի գնում են»*: Եւ մտքի ուրիշ այսպիսի գոհարներ:

Այդ «ազատության» հետեւանքն է, որ մենք հիմա ոչ այնքան ազգ ենք ու ժողովուրդ, որքան գլուխը մի կերպ պահող բնակչություն: Հայրենասիրական զգացմունքների բթացումը, ազգային բանակից խուսափելը նույնպես դրա հետեւանքն է (ինչո՞ւ ես եւ ոչ նա): Աշակերտության եւ ուսանողության վատ սովորելը նույնպես: Դեռ էլի ապրի մեր ժողովուրդը, որ կարողանում է պահպանել բարոյականության ավանդական ինչ-ինչ չափանիշներ: Բայց դա իներցիայի ուժն է, որ ինչպես գիտենք, անվերջանալի չէ:

Մեզ հիմա հարկավոր է, հայրենիքը պահելու համար հարկավոր է ազգային մի մեծ պոռթկում, նման 88-ի պոռթկմանը: Այն ժամանակ եղավ այդ պոռթկումը, որ պայմանավորված էր ոչ այնքան նոր իշխանության հարուցած ոգեւորությամբ, որքան հին ռեժիմի հանդեպ եղած ատելությամբ: Սոցիալական անարդարության պայմաններում տքնող ու տնքացող բնակչությունից հազիվ թե կարելի է ազգային մեծ պոռթկում սպասել:

Կարո՞ղ ենք ասել, որ այս ամենը, ինչ ես ասում եմ, մեր ազգային իշխանությունները չեն հասկանում: Շատ լավ էլ հասկանում են: Որքան էլ նրանք ջանում են «լավ դեմք շինել վատ խաղի ժամանակ»: Այո, վստահ եմ, եւ հասկանում են ինձնից ու ձեզնից էլ լավ, եւ կամենում են, որ վիճակն այսպես չլինի: Միայն թե նրանց միջոցներն են նվազ ծով կարիքի համեմատ (այստեղ նրանք ամենից քիչ են մեղավոր), ձեռքի տակ եղած լծակներն են թույլ, կարողությունն է պակաս, մասնագիտական հմտությունը հատկապես (այստեղ են նրանք այպանելի): Բայց իշխանությունը հենց նրանով է իշխանություն, որ ուժեղ լծակներ ստեղծի, կարողություն ձեռք բերի եւ գործի դնի ճիշտ եւ անվարան: Ասելը հեշտ է, անելն է դժվարը: Բայց ո՞վ է այն միամիտը, որ կարծում է, թե պետություն, ժողովուրդ կառավարելը դյուրին բան է: Իսկ եթե ուսերիդ ես առել պատմական ահռելի պատասխանատվությունը՝ կառավարիր, ինչպես կարգն է ու հարկն է: Եւ մի անի այնպիսի կոպիտ սխալներ, որ վայել չէ այդ պատասխանատվությունը հանձն առնելու համարձակություն ունեցած իշխանավորներին, սխալներ, որոնցից դժվար էր, թեեւ կարելի էր խույս տալ, սխալներ էլ, որ անզեն աչքով էլ երեւում են:

Պատմությունից ոչ մի կտոր հանել չի կարելի, անհնար է, թեկուզեւ ամենից անդուրը, նույնիսկ այն, ինչ բնավ մեր սրտովը չէ: Հայտարարել, թե մենք իբրեւ երրորդ հանրապետություն, ժառանգորդն ենք ոչ թե երկրորդ հանրապետության (1920–90 թվականների խորհրդայինը), այլ առաջին հանրապետության (1918–20 թվականներինը), ինչպես հայտարարեց մեր նախագահը՝ անլուրջ բան է, եւ անիմաստ, քանի որ նստած ենք այն ամենի վրա, ինչ ժողովուրդն իր ձեռքով ստեղծել է ոչ թե երկուեւկես, այլ խորհրդային գրեթե յոթանասուն տարում: Ոչ պակաս անլուրջ է եւ անխելացի, որքան այդ դատողության հիմքի վրա բարձրարվեստ եւ իմաստալից «սարյանական» գերբից հրաժարվելը եւ դա առաջին հանրապետության զինավառ-գիշատչական անարվեստ գերբով փոխարինելը (տեսնում ենք, թե ինչքա՞ն ենք զինավառ ու գիշատիչ):

Հասկացությունները շփոթելը վտանգավոր բան է: Ըստ ժողովուրդների պատմական փորձի՝ ամենից վտանգավորը «ազատություն» եւ «իշխանության բացակայություն» հասկացությունները շփոթելն է: Հենց այն, ինչ կատարվում է մեր հանրապետության մեջ հիմա: Անտեր մնացածի վասն էլ այն է, որ դրանք նման են իրար:

Նույնը չէ՞ր, երբ մի նոր, ժամանակակից շնչի ազգային հիմն ստեղծելու փոխարեն (հենց թեկուզ Կառվարենց-Ազնավուրի «Քեզ, Հայաստան» վեհաշունչ խմբերգի հիման վրա) որդեգրվեց առաջին հանրապետության «Մեր Հայրենիք» հիմնը, որի եւ խոսքերն են օտարամուտ, եւ մեղեդին: Երկուսն էլ արվեցին ի վերուստ գործի դրված «ուժային միջոցների» ճնշումով:

Ահա եւ ձեզ ժողովրդավարություն, դեմոկրատիա: Չեմ ուզում:

Քաղաքագիտությունն էլ պիտի որակ ունենա, հայրենասիրությունն էլ: Վարժապետական, ասել է թե ծխական անորակ հայրենասիրության հորինումը չէ՞ր ռուսամերժ եւ թուրքամետ կողմնորոշումը, որ դարձել էր գրեթե պետական քաղաքականություն: Դա կարող էր բավականաչափ երկար տեւել, ուստի եւ պետք է շնորհակալ լինել Թուրքիայից, որ չուշացրեց իր իսկական դեմքը ցույց տալ եւ օճառի պղպջակի պես հօդս ցնդեցնել վայ քաղաքագետների ցնորամիտ պատրանքները: Իսկ հակառուս տրամադրության հրահրումը կատարեց եւ դեռ կատարում է իր սեւ գործը: Մեր նորահաս հանրապետությունը վայելեց եւ վայելում է դրա դառը պտուղները: Ես էլ, իմ զավակներն էլ հայկական կրթություն ենք ստացել, թոռներս էլ ռուսաց դպրոցի կարիք չունեցան: Բայց ի՞նչ նպատակ էր հետապնդում ռուսաց դպրոցներ փակելը: Այն, որ մեր հաջորդ սերունդը ռուսերեն փայլուն իմացող, ուրիշ ասպարեզներում ճարտար խոսողներ չունենա՞: Ինչի՞ էին հետամուտ ռուսամերժ քաղաքականության հեղինակները: Ինչպե՞ս կարելի էր լինել այնքան մանկամիտ, որ կարծեինք, թե ռուսները պատվախնդրություն, ինքնասիրություն, հիշողություն չունեն, իսկ համբերությունը մեր անսահման: Ի պատասխան անհավասարմության ստացանք անհավասարմություն, ի պատասխան վատ վերաբերմունքի՝ նույնպիսի վերաբերմունք: Ավելին՝ նենգամիտ, փոխոգի, անողորմ վերաբերմունք: Ռուսական պետության մեջ էլ եւ հնում, եւ այսօր եղել են ու կան խիղճը կորցրած պետական գործիչներ, որոնք հենց միայն պատճառներ են որոնում իրենց սեւ գործն անելու համար: Իսկ մենք նրանց ոչ թե տվել, այլ առատորեն մատուցել ենք պատճառները: Ես այնքան միամիտ չեմ կարծելու համար, թե հենց միայն դրանք են եղել մեր գլխին եկած աղետների դրդիչները, բնավ, բայց որ անմտորեն տվել ենք առիթներ՝ դա էլ կասկածից դուրս է:

Ճիշտ է, լսեցինք ընդդիմախոս ձայներ, բայց դրանք արհամարհվեցին «Երրորդ ուժի բացառման» «հույժ հայրենասիրական» դիրքերից: Համեստությունը մի կողմ դնելով կուզենայի հիշեցնել, որ այդ ձայներից մեկն էլ իմն էր՝ «Ինչ պետք չէ անել» *(«Խորհրդային Հայաստան», 16.05.90)*, որի պատասխանը նույն արհամարհանքը եղավ նույն տխուր եւ անպատասխանատու դիրքերից:

Հնուց է հայտնի՝ «ինչ ցանես՝ այն կհնձես», բայց մերն ավելի վատ եղավ՝ «քամի ցանես՝ փոթորիկ կհնձես» (սա էլ հնուց է հայտնի՝ «Աստվածաշնչից»): Եւ հնձում ենք:

Քանի որ բանը հասավ ասացվածքներին, «Բոզին բոզությունը գալիս է» փողոցային ասացվածքն էլ հիշենք, այն, որ Հենրիկ Իգիթյանը շպրտեց նզովյալ Գորբաչովի երեսին միութենական պառլամենտում, ի պատասխան նրա դժգոհության, թե իրեն դավաճանում են (արվեստաբանի քաղաքական կարիերայի բարձրակետը):

Չպիտի մոռանալ, որ այն 114 տարվա ընթացքում, ինչ գոյացել է «Հայկական հարցը», մեր դատի պաշտպանները եղել են ոչ թե պետական գործիչները, այլ հումանիստները՝ Անատոլ Ֆրանսը, լորդ Բրայսը, դոկտոր Լեփսիուսը, Նանսենը, Բրյուսովը, Վերֆելը, Գեմբարովին, Սախարովը եւ ուրիշ շատերը, բայց ոչ Ֆրանսիայի, Անգլիայի, Գերմանիայի պետական գործիչները, որոնց «Հայկական հարցը» պետք է եղել իբրեւ մանր դրամ իրենց քաղաքական պղտոր խաղերի մեջ:

Հիմա նույնը չէ՞: Պատահե՞ց, որ Բուշը, Քոլը, Թեչըրը, Մեյջըրը կամ Ելցինը բերան բացեն հօգուտ մեզ: Չպատահեց: Մինչդեռ բարոնուհի Քոքսը կա, գրողներ Դադինը, Նույկինը, Օսկոցկին, Բուրթինը, Ուրնովը, պաշտոնաթող զորավար Սոկոլովը կան եւ էլի ուրիշներ: Դժբախտությունն այն է, որ հումանիստների ձեռքին չեն պետական եւ ռազմական լծակները:

Արեւմտյան մեծ տերությունների եւ Ռուսաստանի պետական մեքենայի մեջ եղած մութ ու գորշ ուժերը մեզ խաբում են թաքուն ու բացահայտ, քավության նոխազ ենք դառնում նրանց ձեռքին: Շատ նուրբ, խոր ու խորամանկ քաղաքականություն պետք է վարել զոհ չդառնալու համար: Չի կարելի շփոթել պետություններն ու ժողովուրդները: Թեչըրին եւ Քոլին նույն ժողովուրդն է ծնել, Գորբաչովին եւ Նույկինին նույն ժողովրդի արգանդն է բերել, այն Նույկինին, որի պես անհերքելի ոչ ոք չի բացահայտել ռուսական պետության եւ զորքի սադրանքներն ու չարագործությունները՝ իբրեւ «իմաստազուրկ, ստոր եւ դավաճանական քաղաքականության» *(«Մոսկովսկի կոմսոմոլեց», 23.07.92)*:

Բարեկամի կարիք ամեն մարդ էլ (եւ ինչո՞ւ «ցանկացած», եղբայր, «ամեն մի») ունի: Պետություններն նույնպես, մեկն ավելի, մյուսը պակաս, բայց ամենքն էլ ունեն: Շատ բնական է: Հիմա փորձեմ դասել՝ ավելի շատ մե՞նք ունենք ռուսների բարեկամության կարիքը, թե նրանք մերը: Պարզ չէ՞ ինքնին: Բայց երբ խորամիտ գրող Անդրեյ Նույկինն այն է ասում, թե պետք չէ կորցնել հայերի ավանդական բարեկամությունը, քանի որ «մի հին բարեկամն ավելի լավ է, քան երկու նորը», ապա մեր խնդիրները հակառակ կարծիքի եղան: Ընդդիմախոս մտավորականությունը դեմ եղավ դրան: Հենց դրա, եւ ոչ միայն դրա, պատճառով նա կոչվեց «գորշ մտավորականություն» (Համակիր եւ համամիտ լինելու դեպքում նա կհամարվեր «վառ մտավորականություն»): Այսպես հայտարարողի մտքով իսկ չէր անցնում, որ այդ մտավորականության մեջ կան մարդիկ, որոնց ոտնաման իսկ չարժե ինքը: Ինչ մի դժվար բան էր «Մենք համաշխարհային ազգ ենք» դատարկ ու դղրդալից մեծախոսական էժան կարգախոսով շահել բնակչության համակրանքը եւ նրա համակրանքը դարձնել ուրիշ կերպ մտածող մտավորականության դեմ:

Եւ դրանից հետո ինչո՞ւ զարմանալ, որ տեղից վեր կացողը նախատինք է կարդում մտավորականության հասցեին: Ձեզ ո՞վ է իրավունք տվել, թույլ տվել հեշտ ու անհիմն ինքնավստահությամբ խաղալ էդ տանջված ժողովրդի հոգու եւ ճակատագրի հետ: Լավ-վատ այսքան տարի ապրել է էս ժողովուրդը, որ դուք հայտնվեք էս օրի՞ն:

Ծխական սահմանափակ հայրենասիրությունը հենց նրանով է սահմանափակ ու վտանգավոր, որ հայրենասիրության մասին ունի չափազանց պարզունակ եւ դյուրամատչելի պատկերացում: Անորակ հայրենասերները սեփական ազգը սիրելու մենաշնորհն իրենցն են համարում, դրա մասին դատելով ըստ կուսակցական պատկանելության՝ մերոնցից է, մերոնցից չէ:

Ո՞ւմ սիրտն է բաբախել ավելի հայրենասիրաբար, քան Վահան Տերյանի՝ «յոթնապատիկ խոցված» հայրենիքի երգչի ցաված սիրտը: Բայց պոետը կոմունիստ էր: Ուրեմն, ինչպե՞ս վարվենք կոմունիստ Վահան Տերյանի հետ:

Նույն կարծամիտ ազգասիրության հետեւանքը չէ՞ր, որ անհետացավ Ստեփան Շահումյանի գեղեցիկ կիսանդրին իր անունը կրող դպրոցի առջեւից: Ո՞ւմ ձեռքով: Անշուշտ, ծխական հայրենասիրությամբ համակված երիտասարդության, որ, իհարկե, անտեղյակ է պատմությանը, չգիտե, որ պայծառամիտ կոմունիստ Շահումյանը Բաքվի կոմունան մինչեւ վերջին շունչը պաշտպանելով նաեւ հայ ժողովրդի գոյությունն էր պաշտպանում եւ Բաքվում պայծառամիտ դաշնակցական Ստեփան Զորյանի (Ռոստոմ) հետ ձեռք ձեռքի տված: Ընկավ կոմունան, եւ օսմանյան բարբերը խուժեցին քաղաք, սարքեցին մի նոր սպանդ:

Մեր օրերին գանք: Չափազանց անխոհեմ պետք է լինել կարծելու համար, թե կոմունիստ, դաշնակցական կամ ռամկավար խելամիտ գործչի կրծքի տակ նվազ հայրենասիրական սիրտ է բաբախում, քան այսօրվա իշխանավորներից որեւէ մեկի: Պատմական գործիչ թե ժամանակակից՝ ամեն ոք պետք է գնահատվի ոչ թե ըստ կուսակցական պատկանելության, այլ ըստ արած գործերի՝ իր տեղում, իր ժամանակին, իր ստեղծած պայմաններում: Այլապես՝ անխոհեմ, անորակ հայրենասիրություն չեմ ուզում:

Չլինի թե այս տողերը կարդացողները կարծեն, թե ես անցած ռեժիմի կարոտն եմ քաշում: Բնա՛վ, էն էլ չեմ ուզում:

Ուրեմն, ի՞նչ եմ ուզում, վերջապես: Զորեղ, արդարամիտ, եւ իրեն, եւ ժողովրդի հանդեպ խստապահանջ ազգային իշխանություն, որ մարդկանց բախտը տնօրինեն ու կառավարեն ոչ թե անհատները, այլ օրենքները՝ «օրենքը խիստ է, բայց օրենք է» սկզբունքով:

Եւ ամենքը հավասար լինեն օրենքի առաջ:

Հանրապետություն, որ ամեն ոք զգա իր տեղը, ճանաչի իր պարտքը, մարդավայել ապրի Աստծո տված իր մի հատիկ կյանքը:

ԼԵՎՈՆ ՀԱԽՎԵՐԴՅԱՆ

digitised by A.R.A.R.@

Արաբա-իսրայելական բանակցություններ

Արաբա-իսրայելական խաղաղության բանակցությունները հուսադրող լինելով հանդերձ, նաեւ լուրջ դժվարությունների առջեւ են կանգնած, սակայն այդ դժվարությունները կապված չեն միայն այն հանգամանքի հետ, որ արաբա-իսլամական ճամբարում բանակցությունները սկսելու ուղղությամբ լիակատար համաձայնություններ չկան եւ որ պաղեստինյան որոշ կազմակերպություններ այդ բանակցությունների նկատմամբ ունեն ավելի անզիջում դիրքորոշում: Օրինակ, Իրանի Իսլամական Հանրապետությունը ոչ մի տարբերություն չի տեսնում նախորդ բանակցությունների համեմատությամբ եւ ներկա բանակցությունները դավաճանական քայլ է համարում պաղեստինցիների իրծերի նկատմամբ:

Իսկ Ջորջ Հաբաշի գլխավորած «Պաղեստինի ազատագրման ժողովրդական ճակատ կազմակերպությունը» հայտարարել է, թե Պաղեստինի ինքնավարության հարցում Իսրայելի վարչապետի նախագծի ընդունվելու դեպքում «Պաղեստինի ազատագրման կազմակերպությունը» կպառակտվի: Այնուհետեւ սիրիամետ «Պաղեստինի ազգային փրկության ճակատի» ղեկավար Խալեդ Ալ Ֆարունը Պաղեստինի խնդրի միակ ընդունելի լուծումը համարում է Իսրայելի անվերապահ նահանջը գրավված տարածքներից: Նա մերժել է գրավված տարածքներում բնակվող պաղեստինցիների համար ինքնավարության առաջարկը, ավելացնելով, որ եթե Գազայի հատվածում եւ Հորդանանի արեւմտյան ափերում բնակվող պաղեստինցիները Իսրայելի հետ գործարքի մեջ մտնեն, ապա պաղեստինցիների միջեւ պառակտում կառաջանա: Խաղաղության բանակցություններում նա պաշտպանում է Սիրիայի դիրքորոշումը: Սիրիայի դիրքորոշման առումով կարելի է ենթադրել, որ Սիրիան ոչ Գոլանի բարձունքների հարցում, ոչ էլ պաղեստինցիների ինքնավարության հարցում զգալի զիջումներ չի հանդուրժի:

Չնայած վեցօրյա պատերազմի (1967 թ.) ընթացքում Իսրայելը գրավված տարածքները, այդ թվում նաեւ Գոլանի բարձունքները, այլեւս գրաված տարածքներ չի համարում, սակայն Իսրայելի պատվիրակության նախագահ Ռաբինովիչը խաղաղության բանակցություններում հայտարարել է, թե Իսրայելը հավատարիմ է ՄԱԿ-ի 242 բանաձեւի բոլոր կետերին: Դա նշանակում է նաեւ Իսրայելի նահանջը Գոլանի բարձունքներից: Սիրիան գոհունակությամբ ընդունեց այդ հայտարարությունը: Բայց եւ այնպես, Իսրայելի դիրքորոշումը Գոլանի բարձունքների նկատմամբ այնտեղից լիովին հեռանալու հաշվին չի ենթադրում, քանզի Իսրայելի նահանջից հետո կհետեւի Սիրիայի բանակի հաստատումը Գոլանի բարձունքներում, որոնք ռազմավարական մեծ նշանակություն ունեն, եւ Իսրայելի հյուսիսային մի կարեւոր հատված կգտնվի այդ բանակի հսկողության տակ: Մի բան, որին Իսրայելը երբեք չի համաձայնվի:

Այնուամենայնիվ, Իսրայելի կոալիցիոն կառավարությունը խաղաղության բանակցությունների հաջողության համար ջանք չի խնայում, իհարկե, ոչ էական զի-

ջումների գնով: Ինչ վերաբերում է Պաղեստինի ինքնավարությանը, պետք է նշել, որ Վաշինգտոնում կայացած խաղաղության համաժողովի երկրորդ օրը Իսրայելի ներկայացուցիչը հայտնեց, որ ըստ իր պետության ներկայացրած առաջարկությունների, պաղեստինցիներին իրավունք է տրվում վարչական խորհրդի միջոցով առօրյա կյանքի շատ հարցերում ինքնուրույն որոշում կայացնել: Իսրայելի պատվիրակությունը նշել է նաեւ, որ Իսրայելի առաջարկած նախագիծը Պաղեստինի պաշտոնատարներին թույլ է տալիս Իսրայելի համաձայնությամբ գրավված տարածքների հարկային համակարգում փոփոխություններ մտցնել:

Սակայն այս զիջումները արաբական կողմի համեմատ չափազանց չնչին են, որպեսզի հուսադրող լինեն, անգամ եթե հաշվի առնենք, որ «Նյու Յորք թայմս»-ի հաղորդագրության համաձայն, Իսրայելի պաշտոնատարները հայտարարել են, թե պաղեստինցիների տեղական ընտրություններ կարելի է անցկացնել 1993 թվականի ապրիլ-մայիս ամիսներին: Վերոհիշյալ օրաթերթն ավելացնում էր թե Իսրայելի առաջարկությունները համապատասխանում են Քեմպ Դեյվիդի պայմանագրի նախագծի տեսակետներին, որոնք Իսրայելի կողմից չիրագործվեցին: Չնայած արաբա-իսրայելական բանակցությունների վերջերս փուլի նկատմամբ դիտորդները մեծ մասամբ լավատես են, սակայն կողմերի միջեւ խորը տարաձայնությունները հազիվ նպաստեն պաղեստինցիների ինքնավարության լուծմանը:

Մասնակիցները, հեռանալով պաշտոնական թելադրանքի շահեր, այնուամենայնիվ դրանք համակցում են լուրջ տեղաշարժերի հետ

Իրանցի հանրահայտ լրագրող, քաղաքական մեկնաբան Ամիր Թահերին, որի կարծիքի հետ հաշվի են նստում ոչ միայն Արեւելքի, այլեւ Արեւմուտքի քաղաքական շրջանակները, այն կարծիքին է, որ ներկա դրությամբ Իսրայելի դիրքն ավելի հաշտվողական է, իսկ արաբները ցանկանում են առավելագույն օգուտը քաղել նպաստավոր պայմաններից:

«Արաբական կողմը Մադրիդի բանակցություններից հետո ընկած ժամանակաշրջանի մի քանի ամիսների ընթացքում զգաց, որ Մ. Նահանգներն անվերապահորեն Իսրայելի շահերի պաշտպանը չէ, *վերջերս «Ամերիկայի ձայն»-ին տված մի հարցազրույցում ասաց Ամիր Թահերին:* Այսինքն, Ամերիկան կարող է որպես անկողմնակալ միջնորդ գործունեություն ծավալել հանուն խաղաղության: Կա նաեւ մի այլ կարեւոր հանգամանք. աշխարհում տեղի ունեցած լայնածավալ տեղաշարժերն անխուսափելիորեն Իսրայելի հասարակական կարծիքի մեջ փոփոխություններ առաջացրին արաբների նկատմամբ Իսրայելի ընդհանուր քաղաքականության հարցում (ոմի գործադրում միշտ եւ ցանկացած պայմաններում): ԽՍՀՄ փլուզումով Ամերիկայի եւ Արեւմտյան պետությունների տեսանկյունից Իսրայելի ռազմավարական նշանակությունը Միջին Արեւելքում բավականաչափ նվազել է, այդ պատճառով նվազել են Իսրայելի հնարավորությունները իր տեսակետները Արեւմտյան երկրներին եւ հատկապես Ամերիկային պարտադրելու հարցում: Հետեւաբար, բանակցությունները նոր պայմաններում եւ նոր մթնոլորտում են սկսվել: Սա ամենակարեւոր գործոնն է, որի վրա քաղաքական դիտորդները հենվելով, հույս են հայտնում բանակցությունների արդյունավետության կապակցությամբ»:

Արաբները Վաշինգտոն գնալուց առաջ իրենց ենթադրում կասկածի տակ էին դնում Ամերիկայի անկողմնակալ միջնորդ լինելու հարցը, հիմնականում շեշտը դնելով Ամերիկայի կողմից Իսրայելին 10 միլիարդ դոլլար վարկ հատկացնելու հարցում Նախագահ Բուշի համաձայնության վրա:

«Արաբներն, անշուշտ, թե դիվանագիտական, թե քաղաքական եւ թե քարոզչական տեսանկյունից Մ. Նահանգներից պետք է պահանջեն ավելին, որպեսզի հնարավորին չափ շատ ստանան, *ասում է Ամիր Թահերին:* Պետք է նշել, որ թե արաբները եւ թե Իսրայելը Ամերիկայի օգնության կարիքն են զգում, քանզի կարծում են, որ բերեւս այս ձեւով կկարողանան որեւէ հաջողության հասնել բանակցություններում քննարկվող հարցերի շուրջ: Ամերիկայի կողմից Իսրայելին 10 մլրդ դոլլարի վարկ հատկացնելու հարցի շուրջ ստեղծվել է հետաքրքիր իրավիճակ, այսինքն եւ արաբները, եւ Իսրայելը դժգոհ են դրանից: Ուրեմն, եթե կողմերը միեւնույն հարցից դժգոհ են, ապա կարող են նաեւ գոհ լինել: Նախ այդ գումարը միանգամից, ինչպես կամենում էր պրն. Շամիրը, չի հատկացվելու Իսրայելին, այլ որոշակի ժամանակի ընթացքում: Իսկ մի մասն էլ Ամերիկայից որոշ ապրանքներ եւ ծառայություններ գնելու նպատակով նախապես կպահվի: Բացի դրանից, Ամերիկան միմիայն գրավված տարածքներում հրեական ավանների շինարարության դադարեցման պայմանով վարկ կհատկացնի, որը եւ ընդունվել է Իսրայելի կողմից»:

«Պրն. Ռաբինը գտնում է, որ թե Իսրայելը, թե պաղեստինցիները գրավված տարածքների նկատմամբ հավակնություններ ունեն, *շարունակում է պրն. Թահերին:* Մինչդեռ, Շամիրի կառավարությունը դա չէր ընդունում: Մյուս կողմից, *ավելացնում է իրանցի հայտնի քաղաքական մեկնաբանը,* նախագահ Բուշը Մադրիդի բանակցությունների սկզբին հայտարարեց, թե մինչեւ ընթացիկ տարվա նոյեմբերը, այսինքն Ամերիկայի նախագահական ընտրությունները, հուսով է, որ Իսրայելը եւ պաղեստինցիները համաձայնության կգան ինքնավարության որեւէ տարբերակի շուրջ: Այժմ դրա հավանականությունը մեծ է, քանի որ համաձայնությունը Բուշին խիստ անհրաժեշտ է նախագահական ընտրարշավի առումով:

Իսրայելի նոր վարչապետ Ռաբինը դրա կարիքը նույնպես զգում է, ընդ որում ցանկանում է, ինչպես ասում են, քանի դեռ բոնիրը տաք է հացը թխել եւ բանակցություններում Իսրայելի ընդհանուր քաղաքականության մեջ փոփոխություն մտցնել, քանզի չորս-հինգ ամիս հետո թերեւս նա ավելի թույլ դիրքում գտնվելով այլեւս չի կարող դա անել: Արաբների տեսանկյունից էլ այդ համաձայնությունը կարեւոր է, որպեսզի Մադրիդի բանակցությունների տարելիցին կարողանան արաբական զանգվածներին որեւէ ձեռքբերում ներկայացնել, իսկ պաղեստինցիների ինքնավարությունն այդ իմաստով բավականին լավ նվաճում կլինի»:

Մի խոսքով, թվում է, որ շահագրգիռ բոլոր կողմերը առավել գործնական առաջարկներ են անում եւ ավելի հակված են իրատեսության: Առայժմ բանակցություններում դադար է հայտարարված, որոնք կշարունակվեն սեպտեմբերի 14-ին:

Պատրաստեց
ԷՄՄԱ ԲԵԳԻՐՋԱՆՅԱՆԸ

«Էդուարդ Շեւարդնաձեն բոլշեւիկ է մինչեւ ուղն ու ծուծը»

Այդ մասին հայտարարեց հայտնի արեւմտյան քաղաքագետ Աբդուռահման Ավտորխանովը Չեչնիայի մամուլի եւ լրատվության նախարար Մովլադի Ուդուգովի հետ օգոստոսի 27-ին Մյունխենում տեղի ունեցած հանդիպման ժամանակ: Ուդուգովի վկայությամբ, Ավտորխանովը դատապարտեց Վրաստանի իշխանությունների քաղաքականությունը: *«Աբխազիայում իրականացված գործողությունները հաստատում են Շեւարդնաձեի բոլշեւիկյան վարժվածությունը»,* ասաց Ավտորխանովը: Արեւմտյան քաղաքագետի կարծիքով, *«Աբխազիայի իրադարձությունների կազմակերպիչները կանխատեսում էին լեռնային ժողովուրդների փոխադարձ ընդունելությունը: Ռազմական գործողությունները նպատակ էին հետապնդում հարված հասցնել կովկասյան, հատկապես չեչենական ազատագրման շարժմանը, եւ կարգ ու կանոնի հաստատման պատրվակի տակ վերջ տալ դրան»:* Ինչպես նշեց Ավտորխանովը, կովկասյան հանրապետությունների ղեկավարությունների օգնությունն աբխազ ժողովրդին *«արտահայտում է լեռնային ժողովուրդների գոյատեւման ձգտումը: Դրա մեջ է նրանց փրկությունը»:* Ա. Ավտորխանովը հայտարարեց, որ մեծ հույսեր է կապում ժողովրդավարական Ռուսաստանի հետ, որովհետեւ, սակայն, *«միայն մասամբ են արդարացվել»:* Նրա կարծիքով, Կովկասի լեռնային ժողովուրդները կարող են հասնել ազատության միայն ռուս ժողովրդի ազատության միջոցով, որն այն կտարածի նախկին միության բոլոր տարածքների վրա: *«Ժողովրդավարական Ռուսաստանը ազատություն է տվել միայն նախկին կայսրության ծայրամասերի ժողովուրդներին, մոռանալով լեռնցիներին»,* նշեց նա: Նախարար Ուդուգովի խոսքերով, Ավտորխանովը կես ժամվա ընթացքում հեռախոսազրույց է ունեցել Չեչնիայի նախագահ Ջոխար Դուդաեւի հետ, որն այդ ժամանակ պաշտոնական այցով գտնվում էր Սաուդյան Արաբիայում:

Զրույցի ժամանակ քննարկվել է նաեւ Հյուսիսային Կովկասում ստեղծված իրավիճակը:

«Նոյան Տապան»

Հեքմաթյարը ուզբեկ զոկատներից պահանջում է հեռանալ

Աֆղանստանում Հըզբի իսլամի կուսակցության առաջնորդ Հեքմաթյարը նախազգուշացրել է, որ եթե ուզբեկական զոկատները չհեռանան Քաբուլից, ինքը կշարունակի պատերազմը, մինչեւ որ վերջ չդնի համայնավարների նախկին ծառաների իշխանությանը: Աֆղանստանի պաշտպանության նախարար Մասուդը իր հերթին նշել է, որ ուզբեկական զոկատների հեռացումը կարող է հասցնել այն բանին, որ ուզբեկներն իրենց տարածներով հանդերձ կանջատվեն Աֆղանստանից:

Տաջիկստանում պահանջում են կաբինետի հրաժարական

Տաջիկստանի Գեր. նախագահության որոշմամբ, այսօր Դուշանբեում կգումարվի խորհրդարանի արտահերթ նստաշրջան: Կքննարկվի մայրաքաղաքում, Քուլյաբի ու Կուրգան Տյուբինի մարզերում տիրող իրավիճակը: Հայտնում են, որ մի շարք հայտնի քաղաքական գործիչներ պատրաստվում են պահանջել Ռահմոն Նաբիեւի հրաժարականը: Սակայն Տաջիկստանի կառավարության մի շարք անդամների կարծիքով, նիստը չի գումարվի քաղաքական ուժերի կտրուկ տարաձայնությունների պատճառով: Չորեքշաբթի օրը նախագահի ապարատի մի խումբ պատասխանատու աշխատակիցներ հրաժարական տվեցին եւ կոչ արեցին Նաբիեւին հետեւել իրենց օրինակին:

Ադրբեջանից դուրս են տարվում գունավոր մետաղներ

Ադրբեջանի պետական սահմանի պաշտպանության կոմիտեի ներկայացուցիչները նշել են, որ հանրապետությունից գունավոր մետաղների ապօրինի արտահանման աճ է նկատվում: Մաքսային աշխատակիցների տվյալներով, տարվա առաջին կեսին դուրս է հանվել 600 հազար տոննա ալյումին եւ 20 հազար տոննա այլ գունավոր մետաղներ: Ազգային տնտեսությանը վնաս են հասցնում ոչ միայն առեւտրականները, այլեւ զբոսաշրջիկները, որոնք մեկնելով Թուրքիա եւ Սիրիա, իրենց հետ տանում են մետաղե լարեր, լատուն եւ բրոնզ: Մետաղը գործ գներով գնվում է Բաքվի ձեռնարկություններից:

Լիտվայում զանգվածային ներում

Լիտվայի Գերագույն դատարանը չեղյալ հայտարարեց երկու հանցագործների արդարացման որոշումը, որոնցից մեկը մեղադրվում էր ցեղասպանությանը գործակցելու մեջ, մյուսը՝ մախանենգությամբ: Նախկինում նրանք փաստաթղթեր էին ստացել, որոնցով նրանց իրավունքները վերականգնվում էին որպես «օկուպացիոն վարչակարգի դիմադրության մասնակիցներ»: Դատարանն արդեն արդարացման 23410 փաստաթուղթ է տվել՝ մերժելով 988-ը:

Ազգային վալյուտան կմտցվի աստիճանաբար

Լատվիայի բանկի նախագահ Էյնար Ռեպշեն հանրապետության խորհրդարանի պատգամավորներին խոսացել է, թե ազգային վալյուտայի՝ լատայի մտցնելը տեղի կունենա աստիճանաբար, լատվիական ռուբլիների փոխանակման միջոցով: Ռեպշեն հրաժարվեց հաստատել այն տեղեկատվությունը, ըստ որի Գերմանիայից անցած շաբաթ հանրապետություն է բերվել 50 տոննա մետաղադրամ՝ սանտիմ: Լատվիայի բանկի նախագահն՝ պահանջեց աշխատանքից ազատել նրանց, ովքեր այդ մասին հայտնել են մամուլին:

digitised by A.R.A.R.@

Օսերն աջակցում են Վրաստանին

Օսական Լագոդեխիի շրջանի Պոնա գյուղի բնակչությունը 30 հազար ռուբլի է փոխանցել Վրաստանի պաշտպանության ֆոնդին: Դրանից բացի, գյուղացիները որոշել են փակել շրջանը Դաղստանի հետ միացնող լեռնային ճանապարհները, որոնցով կարող են Վրաստան թափանցել հյուսիս-կովկասցի գրոհայինները:

Տարածքների հարցում ուշացած քայլ

Ճապոնիայի Սոմորի պրեֆեկտուրայի նահանգապետը գտնում է, որ ինչքան շատ լինեն պայմանավորվածությունները Հեռավոր Արեւելքի հետ, այնքան հեշտ կլինի խաղաղության պայմանագրի կնքումը երկու երկրների միջեւ: Սեպտեմբերի 1-ին Խաբարովսկի երկրամասի ղեկավար Վիկտոր Իշաեւն ու ճապոնական Սոմորի պրեֆեկտուրայի նահանգապետ Մասայա Կիտամուրան բարեկամության եւ համագործակցության պայմանագիր ստորագրեցին: Այն նախատեսում է 1993 թ. սկսած միացյալ ծովային եւ օդային գծերի բացում, ծովի հարստությունների օգտագործում, բժշկական փոխօգնություն, մշակութային եւ գիտական համագործակցություն: Ինչպես ասաց Մասայա Կիտամուրան, պայմանագրի ստորագրումը նախատեսված էր 1991 թ. սակայն հայտնի դեպքերի պատճառով այն հետաձգվեց: Տեղական դիտորդները Կիտամուրայի այցելությունը որակում են որպես քաղաքական եւ տնտեսական միջոցներով «հյուսիսային տարածքների» հարցի նպաստելուն ուղղված ուշացած քայլ:

Շնաբուծության ցուցահանդես Մոսկվայում

Սեպտեմբերի 6-ին Մոսկվայում տեղի կունենա ծառայողական դեկորատիվ եւ որսորդական շնաբուծության ցուցահանդես: Նրա կազմակերպիչների «Արտա» համառուսաստանյան շնաբուծական միության անդամների կարծիքով, այն «ամենահեղինակավորն է Ռուսաստանի պատմության մեջ»: Ցուցահանդեսին կմասնակցեն 30 ցեղատեսակների մոտ 1500 շներ: Ինչպես «ԻՖ»-ին հայտարարեց «Արտա»-ի նախագահ Նիկոլայ Պլեխանովը, առաջիկա ցուցահանդեսը թույլ կտա օբյեկտիվորեն գնահատել Ռուսաստանի շների գլխաքանակը:

Ուզբեկստանում ընդունում են ԱՄՆ-ի հաղորդումները

Ուզբեկստանի հեռուստառադիոընկերությունը արբանյակային կապի միջոցով կազմակերպել է ԱՄՆ-ի հեռուստատեսության եւ ռադիոյի հաղորդումների ուղիղ հեռարձակում: Դրա համար Տաշքենդում ամերիկացի մասնագետները ուզբեկ գործընկերների հետ միասին հավաքել են 7,5 մետրանոց զուգորդական ալեհավաք: Ինչպես հաղորդեցին «ԻՖ»-ին հեռուստառադիոընկերության հանրապետական կենտրոնում, ԱՄՆ-ի գործընկերների հետ ուղղակի կապերի հաստատման սկիզբը դրվել է Ուզբեկստանի նախագահ Իսլամ Քարիմովի եւ «Ամերիկայի ձայն» կայանի ներկայացուցիչների միջեւ վերջերս կայացած հանդիպման ժամանակ:

Էստոնիայում վեներական հիվանդությունների աճ

Անցյալ տարի սիֆիլիսով հիվանդ էին, 116 հոգի (2.2 անգամ ավելի, քան 1991թ.), հոնորեյով՝ 2299: Ներկայումս Էստոնիայում սպիդի 21 վիրուսակիր է հայտնաբերվել:

Հաջորդ հանգրվանը Գյումրին էր

Անխոնջ արվեստագետը եւ ուսուցիչը շարժման մեջ

Ինչպես արդեն տեղեկացրել էինք մեր ընթերցողներին, Լոս Անջելեսի Sevada Art Studio-ի սաների աշխատանքների ցուցահանդեսը մայրաքաղաքում ցուցադրվելուց հետո պիտի հանգրվաներ Գյումրիում: Երկու օր առաջ տեղի Տեխնիկագործների մշակույթի պալատի սրահում բացվեց հիշյալ ցուցահանդեսը: Այն անցավ առանձնակի ջերմությամբ եւ հուզականության մթնոլորտում: Բացմանը ելույթ ունեցավ Գյումրիի ժողգործիքների նվագախումբը Ջիվան Խաչատրյանի ղեկավարությամբ:

Ստուդիայի հիմնադիրը՝ գեղանկարիչ Սամվել Սեւադան, իհարկե հյուր չէ այս քաղաքում: Նա ավարտել է տեղի նկարչական դպրոցը եւ այժմ ինքն է նման ուսումնական հաստատություն հիմնել հեռավոր Լոս Անջելեսում: Ընդամենը մի քանի ամիս առաջ էր, երբ այդ ստուդիայի սաներն իրենց կազմակերպած առաջին ցուցահանդեսից գոյացած ողջ հասույթը՝ հազար դոլլար, փոխանցեցին իրենց գյումրեցի հասակակիցներին: Եվ ահա քաղաքի մանկական գեղարվեստի դպրոցի սաներն ու նրանց ծնողները, մանկավարժները եկել էին անձամբ շնորհակալություն հայտնելու Սամվել Սեւադային, եւ դիտելու օվկիանոսից այն կողմ ապրող մեր փոքրիկ հայրենակիցների ստեղծագործությունները: Դպրոցի տնօրեն Սամվել Լաճիկյանը Սեւադային հանձնեց իրենց կրթօջախի աշակերտության ուղերձը՝ ուղղված Sevada Art Studio-ի սաներին, փոխանցեց նրանց գրած նամակներն ու պատրաստած նյութերը:

Ցուցահանդեսի բացման նախօրյակին հայրենիք հասավ Լոս Անջելեսում հրատարակվող «Երջանկություն» հանդեսի օգոստոսյան համարը: Ի շարս այլ հետաքրքիր նյութերի, այն, որպես գունավոր ներդիր, ուներ այս ցուցահանդեսի մասնակից երեխաների նկարների վերատպությունները ու նրանց բանաստեղծական առաջին փորձանքները: Սամվել Սեւադան, որ նաեւ այս հանդեսի գեղարվեստական խմբագիրն է, խոսեցավ Գյումրիի մանկական գեղարվեստի դպրոցի հարուստ տարեգրության մասին պատմել իրենց հանդեսի էջերում:

Ընդամենը հինգ օր է գործելու ցուցահանդեսը, ուստի գյումրեցի փոքրերն ու մեծերը հնարավորություն կունենան գեթ մեկ պահ կտրվել իրենց մռայլ առօրյայից եւ հաղորդակցվել ամերիկահայ մեր ստեղծագործող երեխաների գունաստեղծած «կանաչ-կարմիր» աշխարհին: Հաջողություն մաղթենք հեռավոր Ամերիկայի մեր կրտսեր բարեկամներին՝ ցանկանալով նրանց ստեղծագործական հետագա հաջողություններ:

ԼԵՎՈՆ ԼԱՃԻԿՅԱՆ

Նոր կրթօջախ Տարոն թաղամասում

Արդեն 3-րդ տարին է Վանաձորում ավանդույթ է դարձել ուսումնական տարվա առաջին օրը շահագործման հանձնել նոր կրթօջախ: Տարոն թաղամասում արդեն գործում են թիվ 5 եւ թիվ 28 դպրոցները: Եւ ահա սեպտեմբերի 1-ին Տարոն-2 թաղամասում բացվեց թիվ 29 դպրոցը, որը կրելու է Պարույր Սեւակի անունը: Կրթօջախը կառուցել է աղետի գոտում հավատարիմ մնացած «Ուկրշին» նախագծաշինարարական ֆիրման, որը վերականգնման աշխատանքների առաջին օրվանից գտնվում է Վանաձորում: Բացման արարողությանը ներկա էին նաեւ ՀՀ պետական նախարար Ռուբեն Չիֆթալարյանը, շինարարության նախարար Գագիկ Մարտիրոսյանը, նրա տեղակալ Վլադիմիր Սարդարյանը, ՀՀ կոմունալ տնտեսության հանրապետական վարչության նախագահ Արմեն Գոմցյանը, Վանաձորի քաղխորհրդի նախագահ Հովհաննես Մաշինյանը, «Ուկրշին» ֆիրմայի տրեզիդենտ Նիկոլայ Կորենեւը, պաշտոնական այլ անձինք: Ելույթներ ունեցան քաղխորհրդի գործկոմի կրթության, գիտության եւ դաստիարակության բաժնի վարիչ Հայկազ Սարգսյանը, քաղխորհրդի նախագահը եւ այլոք: Նոր կրթօջախը նախատեսված է 864 աշակերտի համար: Այն հագեցած է ժամանակակից կրթական համակարգը իրականացնելու բոլոր հարմարություններով: Կրթօջախն ունի 545 մետր տարածքով 2 մարզադահլիճներ, հարմարավետ լաբորատորիաներ:

ՄԱՆՎԵԼ ՄԻԿՈՅԱՆ

Չեխ բարեկամների նվերը

Գուգարքի շրջկենտրոնում խնջական տոն էր: Երաժշտական համերգների, ելույթների, երգուպարի ուղեկցությամբ բացվեց չեխ բարեկամների կառուցած հարմարավետ դպրոցը: Հանդիսավոր արարողությանը մասնակցում էին Հայաստանի պետնախարար Ռ. Չիֆթալարյանը, շինարարության նախարար Գագիկ Մարտիրոսյանը եւ այլ պաշտոնական անձինք:

Հատկապես հուզիչ էր Չեխոսլովակիայի պատվիրակության ներկայացուցիչ, մարդասիրական օգնության Պրագայի պրեզիդենտ Բլաժե Սլաբիկինի խոսքը, որը հարազատ բարեկամության մի յուրօրինակ խոսում էր: Գերագույն խորհրդի պատգամավոր Վիգեն Խաչատրյանը իր ելույթից հետո դպրոցին նվիրեց Ախթամարի վանքը պատկերող մի կտավ: Ժամանակակից բոլոր հարմարություններ ունեցող դպրոցն արդեն լցվել է Գուգարքի մանուկների ուրախ աղմուկով:

Մ. Մ.

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՄԱՐԶԱԿԱՆ

Բելգիայի հավաքականն առաջատար

1996 թ. աշխարհի առաջնության եվրոպական 4-րդ ընտրական խմբում տեղի ունեցավ մեկ խաղ: Բելգիայի հավաքականը Պրագայում 2:1 հաշվով հաղթեց Չեխոսլովակիայի թիմին: Բելգիացիները 6 հնարավորից վաստակել են նույնքան միավոր եւ գլխավորում են մրցաշարային աղյուսակը:

Չեմպիոնների գավաթ
«Տավրիա» (Սիմֆերոպոլ)-
«Շելբուրն» (Իռլանդիա)՝ 2:1
«Սկոնտո» (Ռիգա)-
Ֆարերյան կղզիների թիմ՝ 3:0
«Նորմա» (Տալլին)-
«Օլիմպիա» (Սլովենիա)՝ 0:2
«Մակկաբի» (Թել-Ավիվ)-
«Վալետտա» (Մալթա)՝ 1:0

Գավաթակիրների գավաթ
«Չեռնոմորեց» (Օդեսա)-
«Վադուց» (Լիխտենշտեյն)՝ 7:1
Բ-36 (Ֆարերյան կղզիներ)-
Լյուքսեմբուրգ՝ 1:1
«Խամրունս-Սպարտանս» (Մալթա)-
«Մարիբոր Բրանիկ» (Սլովենիա)՝ 2:1

Հաշիվը բացված է

Ֆիշերն անտեսել է Ջորջ Բուշի նախազգուշացումը՝ Հարավսլավիայի տարածքում Բորիս Սպասկու հետ մրցամարտ չանցկացնելու վերաբերյալ:

Բոբբին կտրականապես դեմ է Հարավսլավիայի նկատմամբ ԱՄՆ-ի կողմից սահմանված պատժամիջոցներին եւ արհամարհել է ոչ միայն ԱՄՆ-ի կառավարության սպառնալիքը իր հասցեին, այլեւ ֆինանսական դեպարտամենտի մտադրությունը՝ տուգանել 250 հազար դոլլարով կամ բանտ նստեցնել 10 տարով:

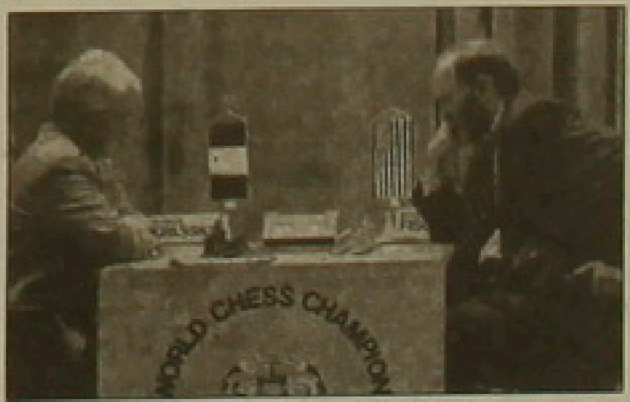

Ֆիշեր-Սպասկի մրցամարտ. սպասում են միլիոն դոլլարներ

«*Թրած ուտեմ պղպեղի վերաբերմունքի վրա*», փաստաթղթին ուղարկած նամակում հայտարարել է Ֆիշերը: Իսկ Սուրբ Ստեֆանո կղզում մրցամարտն սկսվել է: Առաջին պարտիայում կիրառվեց իսպանական սկզբնախաղը: 49-րդ քայլում այն ավարտվեց սպիտակներով խաղացող Ֆիշերի հաղթանակով: Պարտիան տեւել է 6 ժամ: Հարավսլավացի հայտնի միլիոնատեր Վլադիմիր Վասիլեւիչը, որը մասնավոր բանկի տեր է, մրցամարտը կազմակերպելու համար ներդրել է մոտավորապես 10 միլիոն դոլլար, որի կեսը նախատեսված է մրցանակային ֆոնդի համար: Հաղթողը կստանա 3 միլիոն 350 հազար, պարտվողը 1 միլիոն 650 հազար դոլլար:

Մրցամարտը կազմակերպելու կապակցությամբ Ֆիշերն ընդամենը 210 պահանջ է ներկայացրել: Ինչպես կասակում էր BBC ռադիոկայանի մեկնաբանը, մրցամարտն սկսվելուց անմիջապես առաջ վարպետները վերջին սանտիմետրերի վրա էին աշխատում: Ֆիշերը պահանջել է նաեւ մրցամարտի հաղթողին պաշտոնապես աշխարհի չեմպիոն հռչակել:

Նրան ամենեւին չի մտահոգում, որ Կասպարովը, Թիմանը կամ Շորթը կարող են ընդբոստանալ: Եւ հետո, ի՞նչ կա որ: Չէ՞ որ պրոֆեսիոնալ բռնցքամարտի 3 տարբեր ֆեդերացիաներ կան, որոնք իրարից անկախ աշխարհի առաջնություններ են անցկացնում եւ չեմպիոններ հռչակում:

Շատերը հակված են կարծելու, թե Ֆիշերը տեւական ընդմիջումից հետո համաձայնվել է խաղալ միայն այն պատճառով, որպեսզի մրցանակային ֆոնդի հաշվին հոգա իր երիտասարդ հարսնացուի հետ ամուսնության ծախսերը: ■

Առանց անակնկալների

ԱՄՆ-ի բաց առաջնությունում, որտեղ հաղթողին սպասում է կես միլիոն դոլլար, առաջին փուլից հետո անակնկալներ չեն արձանագրվել: Առաջին արգելքները հեշտությամբ հաղթահարել են տիտղոսակիրները՝ Ուիմբլդոնյան մրցաշարի եռակի հաղթող Բորիս Բեքերը, 33-ամյա ամերիկացի Ջոն Մաքինրոյը, «Ուիմբլդոն»-ի վերջին մրցաշարի հաղթող Անդրե Աղասին, նրա հայրենակից Պիտ Սամփրասը, Ֆրանսիացի Անրի Լեկոնտը եւ ուրիշներ: Կանանց մրցաշարում 2-րդ փուլ են դուրս եկել օլիմպիական չեմպիոնուհի Ջենիֆեր Կապրիատին, Մանուելա Մալեեւա-Ֆրագնիերը, Մարտինա Նավրատիլովան, Գաբրիելա Սաբատինին, Արանտքա Սանչեսը, Նատալյա Զվերեւան, Լեյլա Մեսխին եւ ուրիշներ: ■

ՀՀ բարձրագույն խմբի առաջնություն

Եզրափակիչ փուլ (1-12-րդ տեղեր)

1-ին տուր

«Շիրակ»-«Նաիրի»՝ 7:0

«Կիլիկիա»-«Արարատ»՝ հանդիպումը չի կայացել

Մրցաշարային աղյուսակը սեպտեմբերի 4-ի դրությամբ

	Խ	Հ	Ո	Պ	Գ	Մ
1. Շիրակ	11	9	2	0	30-3	20
2. ՀՄԸՄ	11	7	3	1	28-12	17
3. Բանանց	11	7	2	2	22-13	16
4. Վան	11	6	1	4	18-17	13
5. Արարատ	10	5	3	2	17-11	13
6. Կոտայք	11	5	2	4	15-14	12
7. Սյունիք	11	3	3	5	21-23	9
8. Կիլիկիա	10	3	2	5	15-19	[illegible]
9. Զվարթնոց	11	2	4	5	[illegible]	8
10. ՀԱՌ-ՏՐԱՄ	11	2	3	6	[illegible]	7
11. Նաիրի	11	0	4	7	[illegible]	4
12. Կանազ	11	0	3	8	[illegible]	3

digitised by A.R.A.R.@

1993թ. Ամերիկան ավելի քիչ փախստական կընդունի

Մ. Նահանգները պատրաստ են առաջիկայում եւս փախստականներ ընդունել նախկին ԽՍՀՄ երկրներից, սակայն ավելի քիչ, քան այժմ: Իդեալական տարբերակը այսպիսին է. նա, ով ցանկանում է տեղափոխվել Ամերիկա, պետք է անի սովորական խողովակով՝ որպես «նորմալ ներգաղթող»:

Դրանում է կայանում ինչպես նախկին ԽՍՀՄ-ից, այնպես էլ աշխարհի այլ երկրներից փախստականների նկատմամբ քաղաքականության իմաստը, որը օրերս շարադրվեց Մ. Նահանգների կոնգրեսում պետական դեպարտամենտի *«1992 ֆինանսական տարում փախստականների խնդիրների մասին»* զեկուցման մեջ:

Համաձայն զեկուցման դրույթների եւ վարչակարգի մի շարք բարձրաստիճան պաշտոնյաների ելույթների, 1993 ֆինանսական տարվա համար, որը սկսվում է առաջիկա տարվա հոկտեմբերի 1-ից, Ամերիկայում փախստականների թիվը սահմանվել է 132 հազար մարդ: Նրանցից 122 հազարը կֆինանսավորվեն պետական բյուջեից, 10 հազարը՝ մասնավոր կազմակերպությունների բյուջեից: Նշված ընդհանուր թվից 50 հազարը հատկացված է նախկին ԽՍՀՄ-ից փախստականներին՝ հիմնականում հրեաներին, ավետարանականներին, ուկրաինական կաթոլիկներին: Ընթացիկ ֆինանսական տարում այդ թիվն ավելի բարձր էր՝ 61 հազար մարդ: Ընդ որում, այդ թվից գրեթե 50 հազարն արդեն մուտք են գործել Ամերիկա մայիսի վերջին, այսինքն 1992 ֆինանսական տարվա ավարտից 4 ամիս առաջ: Ըստ տվյալների, որոնք կոնգրեսին ներկայացրեց ներգաղթի եւ հպատակագրման ծառայության ղեկավար Ջին Մաքներին, նախկին ԽՍՀՄ-ից փախստականներին ապահովվում է առավել բարենպաստ ռեժիմ: Մուտքը դեպի Ամերիկա թույլատրվում է դիմորդների 95 տոկոսին: Եւս մի փաստ. փախստականի կարգավիճակին հավակնողների ճնշող մեծամասնությունը, որոնց խնդրանքը այժմ քննարկվում է ներգաղթի ծառայության կողմից, ԱՄՆ-ում ունի ազգակցական կապեր:

Ներկայացնելով զեկուցումը, պետքարտուղարի առաջին տեղակալ Լարի Իգլբերգերը առանձնահատուկ ուշադրություն հրավիրեց այն բանի վրա, որ *«դժբախտաբար «սառը պատերազմի» ավարտը ստեղծեց փախստականների հարցում նոր խնդիրներ, որոնցից ամենացայտուն օրինակը կարելի է տեսնել Լեռնային Ղարաբաղում եւ Բոսնիա-Հերցեգովինայում»*: Սակայն, ասելով այդ, բարձրաստիճան դիվանագետը բավականին պարզորոշ հասկացրեց տվեց, որ խնդիրների արմատը չպետք է լրացուցիչ ծանրաբեռնի Ամերիկային եւ որ խնդիրները պետք է լուծեն այդ երկրների իշխանությունները: Իսկ Ամերիկան լի է վճռականությամբ կրճատել իր բյուջեի այն հոդվածները, որոնք կապված են փախստականների հետ: 1993 ֆինանսական տարվա ծախսերը այդ հոդվածների վերաբերյալ նախատեսված են 227 միլիոն դոլլար գումարով: Համեմատության համար՝ 1981 թվականին՝ «սառը պատերազմի» գագաթնակետին, փախստականներին հատկացված բյուջեն հավասար էր 900 միլիոն դոլլարի: ■

Ընդդեմ շաքարի եւ ծխախոտի վաճառքի չարաշահումների

Հայաստանի Հանրապետության կառավարության լրատվական ծառայությունից հայտնեցին, որ շաքարի եւ ծխախոտի կտրոնային վաճառքի ընթացքում հնարավոր չարաշահումները կանխելու նպատակով Հայաստանի Հանրապետության կառավարության նախագահի կարգադրությամբ հանձնարարված է՝

❖ Երքաղգործկոմին՝ մինչեւ սեպտեմբերի 4-ը ավարտել բնակշահագործման գրասենյակների ներկայացրած ցուցակներով գնորդների ամրակցումը համապատասխան խանութներին, ապահովելով նշված ապրանքատեսակների կտրոնային վաճառքը ըստ ցուցակների:

❖ Պարենի եւ մթերումների նախարարությանը՝ կտրականապես արգելել տեղական արտադրության ծխախոտ բացթողնել այլ կազմակերպությունների եւ ամբողջ արտադրանքն ուղարկել միմիայն պետական եւ սպառողական կոոպերացիայի առեւտրական կազմակերպություններն ու ձեռնարկությունները՝ կտրոններով վաճառելու համար:

❖ Երքաղգործկոմին եւ քաղաքային ու շրջանային խորհուրդների գործկոմներին՝ արգելել տեղական արտադրության ծխախոտի վաճառքը առեւտրի բաց ցանցում (սեղաններին եւ այլն):

❖ Ներքին գործերի նախարարությանը՝ միջոցներ ձեռնարկել առեւտրի բաց ցանցում տեղական արտադրության ծխախոտի վաճառքն արգելելու համար, սահմանել հսկողության կարգը խախտողներին ենթարկելով օրենսդրությամբ սահմանված պատասխանատվության:

ՀՀ կառավարության լրատվական ծառայություն

Արտագաղթը Ղարաբաղից չի դադարում

Երեկ կայացած մամուլի ասուլիսի ժամանակ հանրապետության ներքին գործերի նախարար Վանո Սիրադեղյանը, խոսելով Ղարաբաղից բնակչության արտահոսքի մասին, շեշտեց, որ Ստեփանակերտ-Գորիս ճանապարհի մեր պահակակետերը այնքան էլ արդյունավետ չեն գործում: Դրանց աշխատանքը կարգավորելու նպատակով ցանկալի կլինեն իրականացնել համատեղ հայ-ղարաբաղյան վերահսկողություն, որը, սակայն, առայժմ չի իրականացվում:

Ներքին գործերի նախարարը հաստատեց, որ պահակակետերը վերահսկողները երբեմն կաշառք են վերցնում: Այնուամենայնիվ, ըստ նրա, դրանց մասին լուրերը չափազանցված են եւ նպատակ ունեն վարկաբեկել պահակակետերի աշխատանքը:

Ղարաբաղից բնակչության արտահոսքը կարգավորելու նպատակով Հայաստանի ներքին գործերի նախարարությունը երկու պահակակետ է ստեղծել. մեկը Հայաստանի տարածքում, մյուսը՝ Ղարաբաղի: ■

Գրոզնի. «Միացյալ կովկասյան տուն»

Սեպտեմբերի 4–5-ը Գրոզնիում Չեչնիայի կառավարության նախաձեռնությամբ տեղի կունենա «Միացյալ կովկասյան տուն» խորագրով «կլոր սեղան»: Ինչպես հաղորդեց Չեչենական Հանրապետության նախագահի մամուլի ծառայության ղեկավար Համիդ Խասանը, հանդիպմանը հրավիրվել են Հայաստանի, Ադրբեջանի, Ադիգեյի նախագահները, Վրաստանի, Աբխազիայի, Օսիայի, Ինգուշիայի, Կաբարդինո-Բալկարիայի, Կարաչաեւո-Չերկեսիայի, Կուբանի, Ստավրոպոլի երկրամասի, Ռոստովի մարզի եւ Դաղստանի ղեկավարները: Խորհրդակցության նպատակն է քննարկել շրջանում ստեղծված իրավիճակը եւ մշակել վիճելի հարցերի միացյալ լուծման մեխանիզմը: Զեկուցումով ելույթ կունենա Ջոխար Դուդաեւը:

Հայաստանի նախագահի մամուլի ծառայությունից հայտնեցին, որ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանն ինչպես արդեն բազմիցս հրավեր է ստացել, սակայն ամենայն հավանականությամբ կմեկնի ոչ թե նախագահն անձամբ, այլ նրա ներկայացուցիչը: ■

Ուկրաինացի ավիադիսպետչերներն ու հանքափորները գործադուլ են հայտարարել

Սեպտեմբերի 2-ին գործադուլ են հայտարարել Ուկրաինայի ավիադիսպետչերներն ու հանքափորները: Սակայն «Կռիլյա Ուկրաինի» պետական ավիաընկերության ղեկավարության խնդրանքով, սեպտեմբերի 3-ին ցամաքային դիսպետչերներն սկսել են սպասարկել թռիչքները: Այդ կապակցությամբ ավիադիսպետչերների արհմիությունների նախագահ Ալեքսանդր Շուլյակը հայտարարել է, թե *«համապատասխան պատրաստություն չունեցող մասնագետների ներգրավումը անմիջական սպառնալիք է ստեղծում ուղեւորների կյանքի համար»*:

Ինչ վերաբերում է հանքափորներին, ապա կառավարության պաշտոնական աղբյուրների համաձայն, գործադուլին մասնակցում է միայն հինգ ածխահանող ձեռնարկություն: Սակայն, Ուկրաինայի ազատ արհմիությունների գործադուլային կոմիտեի տվյալներով, չի աշխատում Դոնբասի առնվազն 40 հանք: Ուկրաինայի նախարարների կաբինետն անհնին համարեց ազատ արհմիությունների պահանջները: Կաբինետի մամուլի ծառայության հայտարարության մեջ նշվում է, որ այդ պահանջները բավարարելու համար անհրաժեշտ են միլիարդներ: Միայն ավիադիսպետչերների աշխատավարձը 2,5–3,5 անգամ (միջինը 30–35 հազար ռուբլի) բարձրացնելու համար պետք է 3,5 միլիարդ ռուբլի: ■

«Գորշ գայլերը» Աբխազիայո՞ւմ

Հյուսիս-կովկասյան աղբյուրների տվյալներով, վերջերս Բաքվի «Վիշկա» թերթը հաղորդել է, թե Վրաստանի Մցխեթա քաղաքի շրջանում բնակվող ադրբեջանցիների իրավունքները խախտվում են: Այդ հաղորդագրությանը հետեւեց Ադրբեջանի Ղազախի շրջանի «Գորշ գայլեր» կազմակերպության հայտարարությունը: Նրանք ցանկություն են հայտնել հյուսիս-կովկասյան աշխարհազորայինների կազմում ջոկատ ուղարկել Աբխազիա, վրեժ լուծելով վրացիներից թուրք-մեսխեթներին հալածելու համար: Նրանց կոչին արձագանքել են նաեւ «Գորշ գայլեր»-ի Բաքվի եւ Ապշերոնի կազմակերպությունները: ■

«Մերսեդես-Բենց»ը ջիպեր է արտադրելու Ուզբեկստանում

ԳՖՀ-ից Տաշքենդ վերադարձավ Ուզբեկստանի պատվիրակությունը, որը մեկ շաբաթվա ընթացքում բանակցություններ էր վարում ԳՖՀ-ի մի շարք կազմակերպությունների, հատկապես «Մերսեդես-Բենց» ֆիրմայի հետ համագործակցելու նպատակով:

Պատվիրակության ղեկավար, արտաքին տնտեսական կապերի նախարարի առաջին տեղակալ Սադր Սաֆաեւը «ԻՖ»-ին հայտնեց, թե Խորեզմի ավտոգործարանում «Մերսեդես» ջիպերի արտադրության հարցը դեռ լուծված չէ: Որպես բարեկամության դրսեւորում, «Մերսեդես-Բենց» ֆիրմայի նախագահ Վերներ Նիֆերը Ուզբեկստանի պատվիրակությանն է նվիրել երկու մեքենա, որոնցից մեկը՝ անձամբ Իսլամ Քարիմովի համար: Նրանց խոսքերով, ԳՖՀ-ում մեծ ուշադրություն է դարձվում Ուզբեկստանի հետ գործնական կապեր հաստատելուն: ■

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼՈՒԹՅՈՒՆ «ԷԼԵԿՏՐՈՆԻՆ»

Հադրութի շրջանի բնակչությունը իր խորին երախտագիտությունն է հայտնում «Էլեկտրոն» գործարանի ողջ կոլեկտիվին եւ նրա տնօրենին՝ ցույց տված էական օգնության համար: Օգնությունը, որ կազմված է վառելիքից ու սննդից, շրջանի կենսապահովման հարցում մեծ դեր խաղաց: Ցանկալի է, որ նման օգնությունները դառնան սովորույթ, եւ մայրաքաղաքի այլ ձեռնարկությունների կոլեկտիվները հետեւեն «Էլեկտրոն»-ի ուսանելի օրինակին: Ձեր ուղարկած յուրաքանչյուր մեքենան իր պարունակությամբ օդ ու ջրի նման անհրաժեշտ է արցախահայությանը՝ իր դժվարին պայքարում դիմանալու եւ հաղթելու համար: ■

ՀԱԴՐՈՒԹՑԻՆԵՐ, ՀԱՅՐԵՆԻ ՀՈՂԸ ՎՏԱՆԳԻ ՄԵՋ Է

Սիրելի հայաստանաբնակ հադրութցիներ, հայրենի հողը վտանգի մեջ է, այն ձեր օգնության կարիքն ունի: Եկել է պահը մոռանալու առօրյա կարիքներն ու նեղ անձնական շահերը, այսպիսի ժամերին է դրսեւորվում փորձության ենթարկված հայրենիքի նկատմամբ սերը: Վիճակն օրհասական է, թշնամին մեծածավալ հարձակում է ձեռնարկում ձեր ծննդավայրի ուղղությամբ: Ձեր նախնիների հողն է կանչում ձեզ՝ միանալ Հադրութում մարտնչող մի բուռ հայրենասերներին: Հայրենիքի վրա կախված վտանգի ժամին միաբանվենք ու ետ մղենք թշնամուն, պաշտպանենք հող հայրենին, որից կարեւոր այսօր ոչինչ չկա ու չի կարող լինել:

Հադրութցի երիտասարդ, քո փոխարեն ոչ ոք չի պաշտպանի հայրենիքը: Միացի՛ր մեզ, այնժամ հաղթանակի մեջ կունենաս քո մեծ բաժինը, իսկ հակառակ դեպքում [illegible]

Հադրութի շրջանի ինքնապաշտպանական շտաբի կողմից՝
ԿԱՐՈ ՀՈՎՍԵՓՅԱՆ

Լուրերի հոսք

Կիսում են անշարժ գույքը

Ինչպես հաղորդեց «Պոստֆակտում» գործակալությունը, Ուկրաինայի արտգործնախարարության արտասահմանում գտնվող օբյեկտների շահագործման պետ Վլադիմիր Յալովոյը, Ռուսաստանի հետ հաջողվել է պայմանավորվել 15 երկրներում գտնվող նախկին միության սեփականությունը բաժանելու վերաբերյալ: Մոտ ժամանակներս կստորագրվեն անշարժ գույքի բաժանման մասին փաստաթղթեր: Եւս 15 երկրների վերաբերյալ անհրաժեշտ է շարունակել բանակցությունները: Ինչ վերաբերում է Մեծ Բրիտանիայում, Իտալիայում, Ճապոնիայում եւ Կանադայում գտնվող գույքին, ապա, Յալովոյի խոստովանությամբ, դեռ չեն գտնվել գույքային հարցերի լուծման թեկուզ նախնական տարբերակները: ■

Ասորիներն ընդդեմ աբխազների

Աստիճանաբար Վրաստանի տարբեր ազգային փոքրամասնությունների ներկայացուցիչները ներքաշվում են աբխազական կոնֆլիկտի մեջ: Ինչպես հաղորդում է «Սնարք»-ի թղթակիցը Թբիլիսիից, այստեղ ստեղծվել է ասորիների ջոկատ, որոնք «պատրաստ են պաշտպանել վրաց ժողովրդի շահերը Աբխազիայի տարածքում տեղի ունեցող բախումներում»: ■

Միացան հավատակիցներին

Օգոստոսի 30-ին Բաքվի «Արազ» ռադիոկայանը, վկայակոչելով ԱՍՍԱ-ԻՌԱԴԱ գործակալությանը, հաղորդեց, որ Ադրբեջանի զարգացման իսլամական կուսակցությունը կոչ է արել մուսուլմաններին բողոքի ձայն բարձրացնել Իրաքի վերաբերյալ նախապատրաստվող ԱՄՆ-ի եւ նրա դաշնակիցների ծրագրերի դեմ: Կուսակցության հայտարարության մեջ պահանջվում է չեղյալ հայտարարել այդ արաբական երկրի դեմ իրականացվող խիստ պատժամիջոցները: Ավելի վաղ այդ կուսակցությունը կոչ էր անում ակտիվորեն փնտրել Իրաքի միջուկային ռեակտորների համար նախատեսվող աղբյուրներ: ■

Թայֆունն ավերել է Նախոդկան

Նախնական հաշվարկներով, սեպտեմբերի 2–3-ին Նախոդկայի վրայով (Պրիմորիեի երկրամաս) անցած թայֆունը քաղաքին հասցրել է ավելի քան 500 միլիոն ռուբլու վնաս, հայտնեց քաղաքային ֆինանսական վարչության պետ Գալինա Պողիկովան: Ամբողջ բնակելի թաղամասեր մնացել են ջրի տակ, քանդվել են ավտոճանապարհների զգալի հատվածներ: ■

Լուրերը՝ Interfax-ի «Սնարք»-ի, «Նոյյան տապանի» եւ մեր թղթակիցների

Ազգ
Հիմնադիր եւ հրատարակիչ «Ազգ» թերթի հիմնադիր խորհուրդ
Գլխաւոր խմբագիր ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ
Խմբագիր ՀԱՄԼԵՏ ԳԱՍՊԱՐԵԱՆ
Տնօրէն ՍԱՐԳԻՍ ՍԱՐԳՍԵԱՆ
52.16.35 գլխ. խմբ.
58.18.41 խմբագիր
56.28.63 տնօրէն
Apple® Macintosh® համակարգչային շարուածքը «Ազգ» թերթի

Azg Daily, 47 Hanrapetoutian st., Yerevan, Armenia, 375010
Editor H. AVEDIKIAN
ՀՀ նախարարների խորհրդի աշխատակազմի «Պարբերական» հրատ. տպարան, Երեւան-23, Արշակունյաց 2
Գրանցման թիվ 65 Տպաքանակ 20 000 Ստորագրված է տպագրության 3.09.1992
Դասիչ 69149 Պատվեր 1535

digitised by A.R.A.R.@